

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016297667

Дата перевірки:
30.05.2024 06:49:24 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
30.05.2024 07:20:45 EEST

ID користувача:
100011298

Назва документа: магістерська Мошко

Кількість сторінок: 61 Кількість слів: 11991 Кількість символів: 93234 Розмір файлу: 199.84 KB ID файлу: 1016092748

7.83% Схожість

Найбільша схожість: 1.4% з Інтернет-джерелом (<https://www.helsinki.org.ua/articles/pratsevashtuvannia-pereselentsiv->

7.42% Джерела з Інтернету 579 ..... Сторінка 63

2.89% Джерела з Бібліотеки 79 ..... Сторінка 72

9.16% Цитат

Цитати 22 ..... Сторінка 73

Посилання 1 ..... Сторінка 75

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 1

Міністерство освіти і науки України
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА

Кафедра соціальної роботи та спеціальної освіти

Соціальна робота
(назва освітньої програми)

231 « Соціальна робота»
(шифр і назва спеціальності)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

ЗАВДАННЯ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ В СОЦІАЛІЗАЦІЇ
ВНУТРІШНЬОПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ
ПОЛТАВСЬКОЇ ФЛІЇ ПОЛТАВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЦЕНТРУ
ЗАЙНЯТОСТІ

Студента:

Мошко Світлани Іванівни

Науковий керівник:

Мякушко Надія Семенівна, к.п.н., доцент,

Рецензент:

Березень В.І, д-р.п.н., ?????

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Надія МЯКУШКО

(підпис)

(ініціали та прізвище)

« ___ » _____ 2024 року

Полтава 2024

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	6
1.1. Категорія «внутрішньо переміщені особи» в параметрі сучасної соціальної політики держави.....	6
1.2. Завдання і новації служби зайнятості з підбору підходящої роботи як спосіб інтеграції внутрішньо переміщених осіб в нові умови життя.....	11
1.3 Міжнародна практика соціального захисту внутрішньо переміщених осіб і можливості її впровадження в Україні.....	12
РОЗДІЛ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ У НАПРЯМКУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ ПОЛТАВСЬКОЇ ФІЛІЇ ПОЛТАВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЦЕНТРУ ЗАЙНЯТОСТІ.....	19
2.1. Стан ринку праці як економічної складової поліпшення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб.....	19
2.2. Пріоритетні напрями діяльності служби зайнятості у сфері соціального захисту ВПО.....	28
2.3. Перенавчання та працевлаштування внутрішньо переміщених осіб як вирішення процесу соціалізації.....	38
2.4 Досвід та рекомендації соціалізації внутрішньо переміщених осіб на прикладі роботи Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості.....	51
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:.....	59

ВСТУП

Актуальність дослідження. В нашому сьогоденні все більше актуалізуються проблеми, які є наслідком військового вторгнення Російської Федерації на територію України, окупації і подальшої анексії українського півострова Крим та інтенсивних бойових дій з у південно-східних регіонах держави. Дані обставини призвели до того, що в Україні сформувався значний прошарок населення (близько 5 мільйонів осіб), яке вимушене мігрувати в більш безпечні регіони. Для позначення таких громадян використовується термін «внутрішньо переміщені особи». Перед суспільством постає складне завдання – соціалізація вказаної категорії для їх активної інтеграції в нові життєві умови. Соціальна робота, пов'язана з внутрішньо переміщеними особами знаходяться в центрі уваги центральних, місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування, соціальних установ, волонтерських і благодійних організацій, дослідницьких проєктів.

В контексті цього важливо розглянути основні концепції, які сприяють з'ясуванню природи соціалізації та визначити роль служби зайнятості у процесі соціалізації внутрішньо переміщених осіб.

Мета дослідження полягає у вивченні і аналізі ролі служби зайнятості у процесі соціалізації внутрішньо переміщених осіб, визначенні чинників, що впливають на ефективність даного процесу, та напрацюванні практичних рекомендацій щодо покращення політики зайнятості для підтримки і соціальної адаптації цієї категорії громадян.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати основні завдання роботи служби зайнятості з внутрішньо переміщеними особами.

2 . Проаналізувати на основі статистичних даних ефективність роботи Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості в наданні послуг внутрішньо переміщеним особам.

3. Визначення шляхів підвищення ефективності діяльності служби зайнятості в соціалізації внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану.

Об'єкт дослідження- діяльність служби зайнятості в соціалізації внутрішньо переміщених осіб.

Предмет дослідження - надання службою зайнятості послуг внутрішньо переміщеним особам для покращення їх соціальної адаптації на прикладі Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості.

Гіпотеза дослідження базується на науковому припущенні, що ефективність діяльності служби зайнятості в процесі соціалізації ВПО може сприяти пришвидшенню їх інтеграції в нове соціальне середовище та покращенню їхнього рівня життя.

Методи дослідження: в процесі роботи були використані теоретичні методи: аналіз законодавчих актів про зайнятість населення і статистичних даних, узагальнення, класифікація документів та результатів досліджень, інтерпретація основних понять, які відображені в роботі , порівняльний метод при аналізі проблем ВПО та особливості його застосування.

Практичне значення полягає в тому, що дослідження може бути використане для розробки та впровадження ефективних програм та стратегій підтримки ВПО в Україні , сприяти їхній успішній адаптації в нових умовах ЖИТТЯ.

Апробація результатів досліджень. Зміст та основні результати магістерського дослідження обговорювались автором на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Молодь: освіта, наука, духовність» (м. Київ, 16-18 квітня 2024р.) .

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ .

1.1. Категорія «внутрішньо переміщені особи» в параметрі сучасної соціальної політики держави.

Територія сучасної України в усі історичні часи зазнавала чималих переміщень населення. Ще в часи Київської Русі люди масово втікали від міжусобиць, татаро-монгольських нападів, потрапляли у полон. Соціально-економічні фактори впливали на переселення купців, ремісників і селян на інші, більш безпечні території.

Свого часу Україна перебувала у складі Російської, Австро-Угорської та Османської імперій, значна частина її території входила до складу Польщі, що значною мірою впливало на міграцію населення з України в різні частини цих імперій- українці були джерелом робочої сили, служили у військах цих імперій тощо.

Після скасування в середині XIX століття панщини та кріпосного права міграційні процеси посилились. Значна кількість незаможних селян шукали вільних земель і кращого життя на Північному Кавказі, Поволжжі, Уралі, в Сибіру, Казахстані, і на Далекому Сході. Українські селяни оселялись у тих регіонах, в яких були схожі з їх батьківщиною умови для життя та ведення сільськогосподарського виробництва.

Наприкінці XIX ст., посилюється міграція безземельних селян із земель західної частини України спочатку до країн західної Європи, а пізніше – в Америку і Канаду. Масово емігрували переважно молоді люди, що значною мірою вплинуло на природний приріст населення.

В роки Першої світової війни та встановлення радянської влади в більшості регіонів України посилюється процес міграції населення з політичних умов: виїжджали політичні та військові діячі, значна частина

науковців та діячів культури та представники інтелігенції, примусово виселяли до Сибіру родини заможних селян, було заслано також багато безпідставно звинувачених сталінським режимом у контрреволюційній діяльності, шпигунстві та шкідництві.

Наслідком штучного голодомору 1932-1933 років в Україні було масове вимирання населення і переселення людей до міст та інших регіонів держави.

Друга світова війна призвела до масового евакуювання населення в східні регіони Радянського Союзу, насильницький вивіз молодого покоління з окупованих територій на примусові роботи в Німеччину, масове переміщення людей з одних регіонів проживання до інших.

В післявоєнний період спеціалістам з різних галузей господарства, які мешкали у східній частині України спрямовували на роботу в західну, а людей із західних областей – у східні та південні регіони України.

З початку шестидесятих років ХХ століття в Україні відбувається значна добровільна міграція молоді, яка на заклик і з «комсомольськими путівками» їдуть на побудову гігантських промислових підприємств Радянського Союзу, на освоєння цілини в степах Сибіру і Казахстану. Цей процес, попри сповільнення у 70-90-і роки, тривав аж до здобуття Україною незалежності.

У перші роки після проголошення незалежного статусу України значно скоротилися обсяги міграції населення внаслідок зменшення обсягів призову в армію, розподілу випускників навчальних закладів та організовані набори працівників поза межі української держави.

Україна постійно приймала біженців, внаслідок збройних конфліктів із Чечні, Азербайджану, Грузії, Таджикистану та інших країн.

Короткий екскурс в історію України дає можливість констатувати, що процеси міграції населення добровільні чи примусові на її теренах відбувалися постійно, але не проводився їх детальний облік і обстеження.

Перший в новітній історії України досвід переміщення великої кількості людей відбувся в 1986 році внаслідок аварії на Чорнобильській атомній електростанції, коли з територій, забруднених радіацією було примусово відселено понад 116 тисяч осіб,

Починаючи з 2014 року, в Україні переміщення великих потоків громадян з місць їх постійного проживання відбувається через російську агресію, смертельна небезпека змусила мільйони людей покинути свої домівки і шукати порятунку в інших, більш безпечних регіонах країни та за її кордоном.

У вітчизняній пресі, науковій літературі, на телебаченні та в інших джерелах інформації людей, які вимушено переселилися в інші регіони України, називають вимушеними переселенцями, внутрішніми мігрантами, а найчастіше – внутрішньо переміщеними особами.

На думку А.О.Пікало «термін «внутрішньо переміщений» дослівно означає особу, яка змінила місце проживання в країні, а термін «вимушений» означає примусовий характер і діє проти волі особи, підданій тиску. Тому термін «ВПО» краще характеризує категорію осіб, які змінили місце проживання з незалежних від них причин, оскільки термін «вимушений» за своїм змістом пояснює наявність проблем як логічний наслідок події...»[9].

На сайті Верховного комісара ООН у справах біженців внутрішньо переміщеними особами називають тих громадян, хто залишив свої домівки, в пошуку порятунку від небезпеки, проте не перетинав міжнародні кордони і перебуває у своїй рідній державі. За внутрішньо переміщеними особами зберігаються всі права та захист, передбачені міжнародним законодавством у сфері прав людини.

Тобто можливо зазначити, що: «... поняття «внутрішньо переміщені особи» звужено лише до громадян України – тобто апатриди та іноземці, які теж постійно проживають на території України і були переміщені, виходить,

уже незахищені. Відсутня ознака щодо перетину кордону, проте враховуючи формулювання в Законі не «постійно проживав», а «постійно проживає в Україні», можна вважати цю ознаку присутньою і закріпленою в непрямий спосіб. Підстави переміщення теж відрізняються: новою є підстава тимчасової окупації, а при проявах насильства і порушеннях прав людини акцент зміщений не на їх повторюваність, постійність, системність, а на масовість і розповсюдженість що, напевно, зумовлено особливостями конфлікту і військово-політичною ситуацією в Україні»[9].

Отже, назвемо основні ознаки, на підставі яких особа набуває правового статусу внутрішньо переміщеної особи.

Відповідно до частини першої статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (Закон України № 1706-VII від 20.10.2014): «...Внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру»[3].

На превеликий жаль, відсутність комплексних репрезентативних соціологічних досліджень не дозволяє скласти точну картину чисельності внутрішньо переміщеного населення .

Наразі війна не завершується, бойові дії продовжуються і щодня нові громадяни виїжджають з небезпечних територій.

На цьому етапі «суттєве збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб та розширення переліку потреб залежно від періоду переміщення потребує удосконалення підходів та спрямування зусиль на підтримку

приймаючих громад з метою розвитку ефективних механізмів соціальної адаптації, які створюють умови для подальшої успішної інтеграції внутрішньо переміщених осіб за новим місцем проживання» [16].

На даний час органи державної та місцевої влади, міжнародні волонтерські організації та державні соціальні установи використовують в роботі дані, отримані за власними методиками, наявними в них ресурсами та джерелами інформації. Держава, в особі компетентних органів, не має достатньої кількості достовірних даних про постраждале населення та громади в різних сферах життєдіяльності. Звернення громадян, що надходять до контактних центрів, створених при органах державної влади, не узагальнюються належним чином, що впливає на ефективність реагування на проблеми переселенців, та ускладнює своєчасне задоволення потреб ВПО.

Вирішення проблем внутрішньо переміщених особи стали справжнім викликом для нинішньої соціальної політики держави.

Сучасна соціальна політика держави спрямована на створення програм соціальної підтримки та забезпечення внутрішньо переміщених осіб доступом до основних життєвих ресурсів, включаючи житло, харчування, медичну допомогу, освіту та можливості для працевлаштування, створення сприятливих умов для реінтеграції вказаної категорії громадян в суспільство. Загальною метою соціальної політики щодо внутрішньо переміщених осіб є забезпечення їм гідних умов життя та допомога у подоланні наслідків травматичних подій. Ефективна реалізація цієї політики потребує комплексного підходу та взаємодії державних органів, громадських організацій та міжнародних партнерів. Лише спільними зусиллями можна забезпечити стабільність та добробут внутрішньо переміщених осіб.

.

1.2. Завдання і новації служби зайнятості з підбору підходящої роботи як спосіб інтеграції внутрішньо переміщених осіб в нові умови ЖИТТЯ

Працевлаштування є одним з важливих аспектів соціальної політики для ВПО. Забезпечення можливостей для заробітку допомагає їм стати фінансово незалежними та відчувати себе корисними для суспільства. Держава може сприяти цьому шляхом створення програм підтримки для пошуку роботи, професійної підготовки та розвитку підприємництва серед внутрішньо переміщених осіб.

Держана служба зайнятості відіграє важливу роль у сприянні створення з робочих місць для ВПО та їх працевлаштуванні. А це, в свою чергу сприяє їхній соціальній і економічній адаптації.

Одним з найважливіших завдань служби зайнятості являється підбір підходящої роботи для ВПО, яка б відповідала їхнім навичкам, освіті та набутому професійному досвіду. Процес підбору таких робочих місць включає в себе проведення професійних тестів та оцінку компетенцій, щоб визначити найбільш підходящі сфери праці для кожної конкретної особи. Індивідуальність підхід допомагає забезпечити успішну інтеграцію внутрішньо переміщених осіб на ринок праці приймаючих громад.

Зокрема, новації у сфері служб зайнятості включають використання інформаційних технологій та онлайн-платформ для пошуку роботи. Дане нововведення дозволяє ВПО швидко знаходити вакансії, що відповідають їхнім потребам та можливостям, а також використовувати віддалені робочі місця, що дуже важливо в умовах обмеженого фізичного пересування.

Новацією є розвиток навчальних програм, спрямованих на підвищення кваліфікації внутрішньо переміщених осіб та їх конкурентоздатності на ринку праці. Ці програми включають безкоштовні курси з професійної підготовки, наставницьку підтримку та можливості стажування на робочих

місцях. Комплексний підхід допомагає збільшити шанси ВПО на успішне працевлаштування та підвищення їхнього соціального статусу.

Окрім того, служба зайнятості здійснює супровід спеціалізованих програм для підтримки і популяризація створення власного бізнесу серед внутрішньо переміщених осіб, який включає в себе потужну інформаційну кампанію, консультування з питань бізнесу, надання фінансової підтримки та доступ до ринків збуту. Розвиток підприємництва допомагає не лише інтегрувати ВПО в економіку країни, а ще й сприяє створенню нових робочих місця для всього населення.

Діючі програми служби зайнятості, та постійне впровадження в її діяльності сучасних технологій відіграють важливу роль у процесі інтеграції внутрішньо переміщених осіб в нові умови життя. Забезпечення доступу до робочих місць, професійного розвитку та підтримки підприємництва допомагає їм стати активними учасниками суспільства та забезпечити собі добробут і стабільність в майбутньому.

1.3 Міжнародна практика соціального захисту внутрішньо переміщених осіб і можливості її впровадження в Україні

Існування ситуації, за якої велика кількість людей була вже переміщена до 24 лютого 2022 року, а ще більша - після початку повномасштабних бойових дій проти України, ускладнює формування збалансованої державної політики, спрямованої на всі групи ВПО, зокрема в частині першочергових заходів реагування та підтримки таких людей у перші місяці після їхнього переселення.

Міжнародна практика соціального захисту внутрішньо переміщених осіб дає цінний досвід, який може бути корисним для впровадження в Україні.

Україна також стикається з внутрішнім переміщенням через бойові дії на своїй території та інші соціально-економічні фактори. Тому адаптація міжнародного досвіду до українських реалій може сприяти більш ефективному соціальному захисту внутрішньо переміщених осіб.

Ключовим елементом міжнародної практики є забезпечення доступу внутрішньо переміщеним особам до базових засобів існування, таких як житло, медичне обслуговування, освіта та працевлаштування.

Наприклад, у країнах Європейського Союзу діють програми соціальної підтримки, які забезпечують економічну підтримку у вигляді оренди житла та витрат на освіту, а також надають допомогу у працевлаштуванні через підтримку процесу пошуку роботи та професійну підготовку.

Окрім того, міжнародна практика передбачає захист прав внутрішньо переміщених осіб та їх участь у прийнятті рішень щодо свого майбутнього. Це означає забезпечення доступу до правової допомоги, захисту від дискримінації та насильства, можливості брати участь у виробленні політики щодо внутрішньо переміщених осіб.

Для впровадження міжнародної практики соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні необхідно застосовувати комплексний підхід. За декілька останніх років в Україні впроваджена необхідна нормативна і правова база, створено Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, яке являється координуючим органом виконавчої гілки влади, проводиться реєстрація внутрішньо переміщених осіб та надається їм соціальна допомога. А прийнятий 2014 року Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» передбачає: «...забезпечення органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права можливості безоплатного тимчасового проживання (за умови оплати особою вартості комунальних послуг) протягом

шести місяців з моменту взяття на облік внутрішньо переміщеної особи; для багатодітних сімей, осіб з інвалідністю, осіб похилого віку цей термін може бути продовжено; сприяння у переміщенні її рухомого майна; сприяння у поверненні на попереднє місце проживання»,,, [3].

Законом також гарантується надання внутрішньо переміщеним особам соціальних та адміністративних послуг за місцем фактичного проживання. забезпечення їх медикаментами у випадках і порядку, передбачених діючим законодавством. Також законодавчо передбачена можливість проводити державну реєстрацію актів цивільного стану і вносити до них відповідні зміни, поновлювати та анулювати в органах державної влади за місцем їх фактичного перебування. Цим же законом передбачається безоплатний доступ до всіх видів громадського транспорту для добровільного повернення до покинутого постійного місця проживання, якщо обставини, що спричинили переміщення, перестали існувати.

Важливим є також створення ефективного механізму реалізації норм законодавства в практичній площині, який передбачає створення спеціалізованих установ, відповідальних за реалізацію програм соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб, а також розвиток системи моніторингу та оцінки соціального захисту даної категорії населення.

Задорожна С.М., Карпова І.Г. наголошують: «..окрім проблем, що виникли перед внутрішніми переселенцями, а саме: нестачі коштів, соціальних виплат, житла, робочих місць, труднощів улаштування дітей в дошкільні та загальноосвітні заклади, отриманні гідного медичного захисту, спостерігаються проблеми, що стосуються інтеграції ВПО до приймаючих спільнот, а також невисокий рівень готовності громадян до повноцінного сприйняття нових уразливих верств населення» [1].

Ці тези підтверджує досвід інших країн, який свідчить, що проблеми, з якими стикаються внутрішньо переміщені особи швидко не вирішуються, а

отже потребують розроблення і впровадження заходів із локальної інтеграції переселенців у нових місцях проживання.

Важливим є врахування індивідуальних потреб та особливостей різних груп внутрішньо переміщених осіб. Прикладом, жінки, діти, особи з інвалідністю та інші вразливі категорії громадян можуть потребувати особливої уваги та персоналізованого підходу при розробці та застосуванні програм соціального захисту.

Однак неналежний стан соціальної інфраструктури може створювати напруженість у відносинах між місцевим населенням і внутрішньо переміщеними особами, а в деяких випадках, і саме місцеве населення не отримує належних соціальних послуг та не відчуває себе захищеним. Відтак місцеві територіальні громади мають потребу у подальшому розширенні програм мікрогрантів та доступних кредитів як з боку держави, так і з боку міжнародної спільноти, що дозволить залучити значні інвестиції у відновлення соціальних об'єктів та нову забудову, а також реалізувати негайні ініціативи, спрямовані на поліпшення умов життя людей.

Можна стверджувати, що впровадження світової практики соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні є важливим кроком до покращення умов життя цієї вразливої верстви населення. Забезпечення їх соціальної захищеності та інтеграція в нові умови життя є важливим завданням держави і суспільства в цілому.

Успішна міжнародна реалізація соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні також потребує підтримки соціальних партнерів та органів державної влади, які можуть виступати ініціаторами реформ і вносити пропозиції щодо вдосконалення законодавства та практичних заходів щодо соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. Також важливо залучати самих внутрішньо переміщених осіб до процесу розробки та

реалізації соціальних програм, дозволяючи їм висловлювати свої потреби та пропозиції.

Крім того, українська влада має постійно акцентувати звернути увагу на рівень підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, які працюють у сфері соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, що дозволить забезпечити якість та професійність надання послуг внутрішньо переміщеним особам та ефективну реалізацію соціальних програм.

Національна стратегія соціального захисту внутрішньо переміщених осіб має бути комплексною та багатосторонньою, враховуючи основні аспекти їхнього життя та потреби.

З метою мінімізації впливу згубних наслідків процесу внутрішньої міграції, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2023 р. N312-р. було прийнято «Стратегію державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023 - 2025 роках». Базовими принципами Стратегії являються: «...верховенство права; повага та захист прав людини в умовах внутрішнього переміщення з урахуванням норм і стандартів міжнародного права та практики Європейського суду з прав людини; недопущення дискримінації за будь-якою ознакою...»[16].

Окрім того документом передбачено ефективне врядування та доступ до інформації та клієнтоорієнтованість послуг для різних категорій внутрішньо переміщених осіб, у тому числі осіб з інвалідністю. Принциповим є конкретність реалізації стратегії, досяжність поставлених задач та можливість оцінки отриманих результатів; Забезпечення відкритості та прозорості реалізації стратегії з метою максимального залучення всіх зацікавлених сторін шляхом використання потенціалу ВПО для розвитку інфраструктури у населених пунктах приймаючих громадах, стимулювання зайнятості та підприємництва серед внутрішньо переміщених осіб

працездатного віку з метою забезпечення їх фінансової незалежності. В цьому контексті особливу увагу слід приділяти возз'єднанню сімей та максимальній інтеграції внутрішньо переміщених дітей та підлітків у соціальне середовище населеного пункту де вони проживають.

Важливо диференціювати методи надання допомоги відповідно до потреб внутрішньо переміщених осіб. Стратегія визначає необхідність сприяння активній участі ВПО у процесах формування та реалізації соціальної політики на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Цілі Стратегії ґрунтуються на оцінці викликів, пов'язаних з міграційними процесами внутрішньо переміщених осіб внаслідок бойових дій в Україні, а також на результатах виконання короткострокових та середньострокових рішень щодо вирішення проблем внутрішньо переміщених осіб.

Важливим напрямком соціалізації ВПО являється не лише питання матеріального забезпечення, а й освітні та медичні аспекти, а також захист прав та соціальну адаптацію.

Одним із прикладів вигідних Україні міжнародних практик є досвід країн Європейського Союзу щодо реінтеграції біженців та переміщених осіб.

Ці країни пропонують різноманітні програми підтримки, включаючи фінансову підтримку для відкриття бізнесу, допомогу в працевлаштуванні та навчанні, а також і курси вивчення мови та культурну інтеграцію.

Україна також може використати досвід міжнародних гуманітарних організацій, які працюють з внутрішньо переміщеними особами в різних країнах світу. Вони не лише надають матеріальну підтримку, а й сприяють реабілітації та соціальній адаптації внутрішньо переміщених осіб через різноманітні програми та проекти.

Саме тому міжнародний досвід соціального захисту внутрішньо переміщених осіб може стати важливим джерелом практичних напрацювань для України у вирішенні проблеми внутрішньо переміщених осіб. Впровадження цієї практики та її адаптація до українських реалій вимагатиме спільних зусиль влади, громадських інституцій та міжнародних партнерів і може призвести до покращення умов життя та соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні.

РОЗДІЛ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ СУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ У НАПРЯМКУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ ПОЛТАВСЬКОЇ ФІЛІЇ ПОЛТАВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЦЕНТРУ ЗАЙНЯТОСТІ

2.1. Стан ринку праці як економічної складової поліпшення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб.

Узагальнення інформації щодо зайнятості і безробіття населення за методикою , яку визначає Міжнародна організація праці проводиться державними управліннями статистики на основі обстежень трудових ресурсів.

Через військи дії, наразі, у Державної служби статистики України відсутня можливість проведення відповідного обстеження. Виходячи з цього, дані про зайнятість та безробіття населення (за методологією МОП) за 2021 рік є останньою оприлюдненою офіційною інформацією.

Так в передвоєнному 2021 році зайняте населення в Полтавській області становило середньому 550,5 тисяч осіб, відповідно 265,6 тисяч жінок і 284,9 тисяч чоловіків. В структурі зайнятих громадян, 10,8% (59,5 тис. осіб) були зайняті в тіньовому (неформальному) секторі економіки. Представниками цього виду економічної діяльності є дрібні підсобні господарства і сімейні ферми, ремонтні майстерні, невеликі торгові точки, тощо. Робота в неформальному секторі, в основному, проводиться окремими громадянами, які працюють на себе , індивідуальних підприємців , які особисто, або за безпосередньою участю членів родини, які працюють без оплати своєї роботи . Рівень зайнятості населення був на рівні 54,0 відсотки. Серед чоловіків значення цього показника становило 58,8 відсотків, а серед жінок- 49,7 відсотків.

Рис. 2.1. Структура зайнятості за видами економічної діяльності по Полтавській області за 2024 рік

За методологією Міжнародної організації праці чисельність безробітного населення в 2021 році становила 78,1 тис. осіб, в тому числі 39,7 тис. жінок і 38,4 тис. чоловіків. Показник рівня безробіття населення (за методологією МОП) становив 12,4% робочої сили, зокрема серед жінок 13,0% а чоловіків, відповідно 11,9%.

Початок повномасштабного військового вторгнення спричинив суттєві зміни на ринку праці України взагалі і в Полтавській області зокрема.

У 2022 році послугами служби зайнятості в Полтавській області скористалися 56,8 тисяч осіб. Протягом 2023 року- 33,1 тис. осіб, а за перший квартал 2024 року-13,7 тис. осіб. З них зареєстрованими безробітними в 2021 році були 48,7 тис. осіб, в 2023 році 24,9 тис. осіб.

Зокрема, зареєстровано з початку 2024 року 5,2 тис. осіб. Допомогу по безробіттю в 2021 році отримували 45,9 тис. осіб, в 2022 році -24,2 тис. осіб в 2023 році- лише 9,1 тис. осіб , що менше на 62,4 % або 15,1 тис. осіб. Із загальної кількості громадян , які отримували послуги служби зайнятості в 2023 році 57,8% осіб були мешканцями міських поселень , а 42,2% осіб мешкали в сільській місцевості.

Починаючи з 1 січня поточного року філіями Полтавської обласної служби зайнятості зареєстровано 5,2 тис. безробітних, що вище відповідного минулорічного показника 14,6 відсотки. За підтримки центрів зайнятості на Полтавщині змогли роботу близько 3400 осіб, при чому значна частина з них працевлаштована ще до отримання статусу безробітного, з них за працевлаштування 27 громадян на новостворені робочі місця роботодавцем компенсується єдиний соціальний внесок. В середньому період тривалості безробіття в 1 кварталі 2024 року становить 123 дні проти 143 в минулому році. Середній період тривалості пошуку роботи безробітними скоротився з 89 до 66 днів. Цей показник зменшився майже у всіх філіях обласного центру зайнятості .

Питома вага довготривалих безробітних в 2023 році становила 5,7% , в першому кварталі 2024 року 7,6 %. Питома вага безробітних, знятих з реєстрації без працевлаштування в 2023 році була на рівні 40,6 % , на кінець березня 2024 року цей показник був на рівні 17.4 %.

Станом на 1 січня 2024 серед зареєстрованих безробітних 1,0 тис. осіб (близько 21,1%) та 3,7 тис. осіб (близько 78,9%)- жінки.

Розподіл за віковими групами виглядав наступним чином: 16,1% осіб у статусі безробітного безробітних мали вік до 35 років; 21,2% – вікова група від 35 до 44 років; частка громадян від 45 до 55 становила 23,9% ; і 38,8% – понад 55 років.

Із загальної кількості 49% зареєстрованих безробітних мали вищу освіту, 39% отримали професійно-технічну і 12% – загальну середню освіту.

За професійним досвідом 16% зареєстрованих безробітних до звільнення були зайняті у сфері торгівлі; 25% - у сільськогосподарській і лісотехнічній, галузях, 12 % працювали на підприємствах переробної промисловості; 15% - у галузі державного управління й обороні та обов'язковому соціальному страхуванні, 11% - у транспортній галузі. Тобто серед зареєстрованих безробітних були, переважно, працівники наведених нижче професійних груп:

- сфери торгівлі та послуг-25% (продавці, охоронники, кухарі, молодша медична сестра (молодший медичний брат), соціальні робітники),

- представники найпростіших професій- 23% (підсобний робітник, прибиральники, укладальники-пакувальники, сторожі, вантажники, кухонні робітники, двірники, робітники з благоустрою),

- робітники, зайняті обслуговуванням та експлуатацією машин і устаткування -21% (водії автотранспортних засобів, трактористи-машиністи сільськогосподарського виробництва, дорожні робітники, трактористи)- що в основному пов'язано з сезонним характером виробництва в сільському господарстві,

- фахівці – 9% (вихователі дошкільних навчальних закладів, бухгалтери, сестри медичні, диспетчер, помічник члена комісії, інспектор з кадрів),

- технічні службовці –8% (діловод, обліковець, оператор комп'ютерного набору, листоноша(поштар), касир торговельного залу, адміністратор, діловод),

- службовці та керівники – 6% (завідувач складу, головний бухгалтер, начальник відділення поштового зв'язку, менеджер(управитель) із збуту, , начальник відділу, тощо).

Таблиця 2.1.

Кількість вакансій за основними видами економічної діяльності, зареєстрованих у Полтавській обласній службі зайнятості

Види економічної діяльності	січень-	січень	Відсоток зростання (зниження)	станом на 01.01.2023 р.	станом на 01.01.2024 р.	Відсоток зростання (зниження)
	грудень 2022 року	грудень 2023 року				
Полтавська область	21226	15662	73,8	836	1 713	204,9
Сільське, лісове та рибне господарство	6 826	2 620	38,4	75	116	154,7
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	275	381	138,5	15	35	233,3
Переробна промисловість	4 127	2 980	72,2	271	458	169,0
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	542	428	79,0	20	60	300,0
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	384	501	130,5	11	43	390,9
Будівництво	904	458	50,7	38	93	244,7
Торгівля; ремонт автомобільного транспорту	2 341	2 228	95,2	116	180	155,2
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1 371	916	66,8	81	168	207,4
Галузі державного управління, оборони та обов'язкового соціального страхування	1 040	1 155	111,1	52	111	213,5
Освіта	1 110	1 403	126,4	43	144	334,9
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1 122	1 330	118,5	71	171	240,8

Станом на 1 січня 2023 року роботодавцями було заявлено до Полтавської обласної служби зайнятості 836 вакансій, це на 53,1 відсотки менше відповідного минулорічного періоду. А вже на 1 січня 2024 року потреба в працівниках зросла і цей показник становив вже 1713 вакансій (204,9%).

За видами економічної діяльності, найбільше вакансій пропонують підприємства переробної промисловості (27%); оптової та роздрібно торгівлі (11%); заклади охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (10%); транспортної галузі (10%); сільського, лісового та рибного господарства (7%).

Таблиця 2.2.

Структура вакансій за професіями заявленими до установ Полтавської обласної служби зайнятості

	Назва професії	січень-грудень 2023 р.			станом на 1 січня 2024 р.		
		Чисельніть безробітних, осіб	Кількість вакансій, одиниць	Дефіцит (-), ит кадрів (+)	Чисельніть безробітних, осіб	Кількість вакансій, одиниць	Дефіцит (-), ит кадрів (+)
1	підсобні робітники	1 247	769	-478	304	53	-251
2	продавець продовольчих товарів	1 133	716	-417	235	85	-150
3	листоноша (поштар)	652	80	-572	156	10	-146
4	продавець непродовольчих товарів	618	251	-367	119	9	-110

5	прибиральник	604	382	-222	145	17	-128
6	службових приміщень водій	576	692	116	104	65	-39
7	автотранспортних засобів						
7	кухар	569	374	-195	149	34	-115
8	продавець- консультант	538	180	-358	96	15	-81
9	бухгалтер	537	412	-125	94	51	-43
10	охоронник	483	258	-225	78	33	-45
11	робітник з	427	305	-122	128	3	-125
	комплексного обслуговування сільськогосподарського виробництва						
12	укладальник- пакувальник	357	203	-154	75	12	-63
13	молодша медична сестра	355	194	-161	72	9	-63
14	оператор котельні	251	421	170	11	7	-4
15	касир торговельного залу	224	141	-83	43	13	-30
16	спеціаліст державної служби (місцевого самоврядування)	221	131	-90	43	18	-25
17	тракторист-машиніст	211	275	64	32	11	-21
	сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва						
18	робітник з	206	216	10	66	3	-63
	благоустрою						
19	соціальний робітник	199	182	-17	49	4	-45
20	швачка	181	331	150	31	83	52
21	сестра медична (брат медичний)	180	200	20	28	27	-1
22	оператор машинного доїння	174	80	-94	44	4	-40
23	оператор заправних	168	39	-129	27	0	-27

	станцій						
24	прибиральник	163	103	-60	47	6	-41
	виробничих приміщень						
25	вантажник	155	215	60	23	14	-9
26	виробник харчових напівфабрикатів	153	94	-59	7	2	-5
27	слюсар-ремонтник	153	225	72	19	30	11
28	вчитель закладу загальної середньої освіти	151	113	-38	30	13	-17
29	головний бухгалтер	140	64	-76	28	8	-20
30	економіст	135	62	-73	17	7	-10
31	двірник	134	131	-3	40	13	-27

У структурі професій, найбільше вакансій надано для працевлаштування:

- кваліфікованих робітників з інструментом - 31% від загальної кількості (швачки, електромонтери з ремонту та обслуговування електроустаткування, електрик з ремонту електроустаткування, слюсарі-ремонтники, слюсарі);
- фахівців - 18% (вчитель, вихователь, економіст, бухгалтер);
- робітників з експлуатації, обслуговування та ремонту машин і обладнання, експлуатації устаткування та машин близько 15,1% (пекарі, водії, трактористи- машиністи сільськогосподарського виробництва).

Станом на 1 січня 2024 року середня заробітна плата , яку пропонують роботодавці у вакансіях, що розміщені в базі даних Полтавської обласної служби зайнятості, становила 10,3 тис. грн. проти 9,4 тис. грн. за відповідний період минулого року, а вже на 1 квітня 2024 року вона зросла до рівня 10.4 тисяч гривень. Зокрема найвища заробітна плата за видами економічної діяльності була наступною: в добувній галузі промисловості пропонували близько 13,8 тис. грн., в закладах охорони здоров'я цей показник становив близько 12,5 тис. грн., на будівництві -11,8 тис. грн., у сфері постачання енергоносіїв (11,9 тис. грн), у сфері транспортних послуг (10,1 тис. грн.), в

сільському господарстві (9,8 тис. грн.), на підприємствах переробної промисловості (9,3 тис. грн.).

На 1 вакансію станом на 01.04.2024 року в Полтавській області претендували 3 особи з числа зареєстрованих безробітних.

Аналіз ситуації на ринку праці Полтавщини відображає ще одну тенденцію- через масову мобілізацію працездатного чоловічого населення до лав ЗСУ відчувається гостра нестача працівників так званих «чоловічих» професій: водіїв автотранспортних засобів, трактористів, токарів, слюсарів, тощо.

Внутрішньо переміщені особи, які проживають на території області також стикаються з труднощами в працевлаштуванні . Це було нагальним питанням для ВПО ще до початку повномасштабних бойових дій, про що свідчили численні звіти, опитування та аналізи різних організацій, що займалися проблематикою внутрішньо переміщених осіб. Стан справ ускладнився в 2022 році по причині стрімкого зростання кількості переміщених громадян в населених пунктах Полтавщини при одночасному скороченні вакантних робочих місць внаслідок припинення підприємствами виробничої діяльності і переміщення бізнесу в більш безпечні регіони країни. Але, незважаючи на вказані фактори, закон передбачає працевлаштування внутрішньо переміщених осіб на загальній основі.

2.2. Пріоритетні напрями діяльності служби зайнятості у сфері соціального захисту ВПО.

Державна служба зайнятості постійно і комплексно забезпечує процес зайнятості населення на ринку праці, насамперед участю в реалізації цілого

ряду ініціатив уряду, які мають на меті надання підтримки безробітним та роботодавцям, зокрема і з числа внутрішньо переміщених осіб.

Вирішення першочергових завдань щодо надання допомоги ВПО, насамперед забезпечення їх робочими місцями, являються одним з найпріоритетніших напрямків діяльності уряду. Для реалізації цих завдань, Міністерство соціальної політики, Державна служба зайнятості та Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій організували співпрацю щодо надання допомоги переселенцям, які мають намір здійснювати пошук роботи.

Для забезпечення сприяння працевлаштуванню внутрішньо переміщених осіб в приймаючих громадах, Державна служба зайнятості пропонує цілий ряд сервісів та послуг. Зауважу, що для можливості скористатися деякими послугами, реєстрація в центрі зайнятості не є обов'язковою умовою. Це, насамперед - підбір підходящої роботи, послуги з професійної орієнтації, профконсультаційні послуги, замовлення довідок, подання заявок на отримання ваучера на навчання тощо. Роботодавці теж можуть ознайомитись і скористатися програмами компенсаційних виплат у разі працевлаштування переміщених громадян.

Нижче наведено перелік основних програм та послуг, які надаю служба зайнятості для внутрішньо переміщених громадян:

Послуги з підбору підходящої роботи.

Громадяни, які мають потребу в пошуку роботи, можуть самостійно проводити її пошук на Єдиному порталі вакансій, куди автоматично попадають всі вакансії з бази даних служби зайнятості. Також реалізовано можливість оформлення підписки на розсилку вакансій через електронні сервіси (Єдиний портал вакансій ДСЗ, Viber і чат-боти у Telegram, тощо). Все ж слід констатувати той факт, що безпосереднє звернення до служби зайнятості може значною мірою пришвидшити процес працевлаштування,

оскільки фахівці центрів зайнятості часто проводять підбір кандидатів під конкретні замовлення роботодавців, нерідко з можливістю стажування або організацією професійної підготовки безробітних безпосередньо на майбутньому робочому місці.

Послуга професійного навчання та надання ваучерів.

Державна Служба зайнятості України здійснює організацію професійного навчання безробітних за робітничими професіями, які наразі користуються попитом на ринку праці. Таке навчання здійснюється виключно на замовлення роботодавця чи в разі започаткування безробітним власної справи.

Професійне навчання осіб, що мають статус зареєстрованого безробітного проводиться за сертифікатами, що фінансуються за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Державна служба зайнятості створила власну, досить структуровану систему сучасних центрів професійно-технічної освіти, де відповідно більш ніж 330 освітнім програмам проводять навчання громадян за 95 робітничими професіями. Щомісяця оновлюються онлайн графіки формування навчальних груп за професіями та освітніми програмами. В освітньому процесі, для зручності здобувачів освіти, широко застосовується дистанційна і дуальна форма навчання. Є можливість неформального навчання для осіб, які вже працюють за відповідною професією, мають відповідні знання, досвід і вміння та мають на меті в короткий термін отримати оцінку підсумкового контролю знань.

По закінченні навчання здобувачі освіти отримують документ державного зразка про присвоєння відповідної кваліфікації.

Особи, які мають професійно-технічну чи вищу освіту і не перебувають на обліку в у службі зайнятості в статусі зареєстрованого безробітного,

мають можливість безоплатного отримання ваучера на навчання і подбати таким чином про підвищення свого професійного рівня.

Законом України « Про зайнятість населення визначено, що: «... ваучер - документ встановленого зразка, що дає особі відповідно до цього Закону право на перепідготовку за робітничою професією, підготовку за спеціальністю для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра або магістра, здобутого за іншою спеціальністю, підготовку на наступному рівні освіти ...спеціалізацію та підвищення кваліфікації у закладах освіти чи у роботодавця...»[2].

Ваучер для оплати навчання видається відповідно до затвердженого постановою КМУ від 20 березня 2013 р. № 207 Порядку видачі ваучерів : «... Цей Порядок визначає механізм видачі регіональними центрами зайнятості, їх філіями та міськими, районними, міськрайонними центрами зайнятості ... ваучерів для підтримання конкурентоспроможності на ринку праці ... деяким категоріям громадян, які є застрахованими особами» [10]. Ваучер видається одноразово і дає можливість пройти перепідготовку за цілою низкою робітничих професій, підвищити свій рівень освіти чи кваліфікації , пройти спеціалізацію чи здобути рівень магістра.

Ваучери можуть отримати окремі категорії громадян, у тому числі внутрішньо переміщені особи, які відповідають певним вимогам і критеріям. Наказом Міністерства економіки від 11.04.2023 року за номером 2040, передбачено «...затвердити Перелік професій, спеціальностей, для навчання за якими може бути виданий ваучер»[7]. На сьогодні в цьому переліку є 124 професії та спеціальності. Окрім того обов'язковою умовою являється наявність у закладу освіти відповідної ліцензії на здійснення такого виду діяльності. Відповідно Наказом Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 року затверджено «... Таблицю відповідності Переліку напрямів, за якими здійснювалася підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра ..., Переліку спеціальностей, за

якими здійснювалася підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра ..., та Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти...»[8].

Внутрішньо переміщені особи працездатного віку, за умови відсутності для них підходящої роботи, можуть отримати ваучер на навчання . Для цього вони повинні відповідати певним вимогам, а саме:

- не бути зареєстрованим в центрі зайнятості як безробітний;
- знаходитися в трудових відносинах;
- не отримувати ваучер раніше;
- якщо особа не проходила перепідготовку за рахунок коштів служби зайнятості протягом останніх трьох років ;
- коли особа вже здобула професійну чи професійно –технічну , або ж вищу освіту ;
- якщо внутрішньо переміщена особа офіційно не зайнята на момент подачі заяви необхідною умовою являється відсутність для неї підходящої роботи.

Вартість ваучера не повинна перевищувати десяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб (наразі 30280 грн). У випадку перевищення вартості навчання є вказаної суми , різницю доплачує самостійно громадянин або роботодавець власними коштами.

Для отримання ваучера внутрішньо переміщена особа подає центру зайнятості заяву, а також пред'являє:

- паспорт громадянина України;
- трудову книжку чи дублікат трудової , передбачена можливість отримання відомостей з реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування для

підтвердження періодів перебування в трудових відносинах . Якщо трудова книжка зберігається у роботодавця, можна подавати її засвідчену копію. Періоди зайнятості особи , у випадку відсутності записів в трудовій книжці, можливо підтвердити поданням до центру зайнятості відповідної довідки чи цивільно правового договору ;

- документ про наявну професійно-технічну , фахову передвищу чи вищу освіту. Допускається подання дублікатів таких документів чи е-Документа про освіту;

- довідку з реєстраційним номером облікової картки платника податків . Особи, які через свої релігійні переконання відмовилися отримати такий номер, надають паспорт громадянина України з відповідною відміткою;

- інформацію, що містить номер, дату видачі та найменування органу, що видав довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Отримання внутрішньо переміщеною особою статусу безробітного.

Порядок реєстрації , перереєстрації зареєстрованих безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу, затверджений Постановою кабінету Міністрів України від 30 березня 2023 року №446, зокрема передбачає: «... під час воєнного стану право на першочергове формування резюме, розміщення його на офіційному веб-сайті Державного центру зайнятості, профорієнтацію, інформаційно-консультаційні послуги та послуги з пошуку роботи з метою працевлаштування мають також внутрішньо переміщені особи...» [13].

У разі відсутності підходящої роботи особа може отримати статус безробітного. Для цього громадяни з числа внутрішньо переміщених осіб з відповідною заявою звертаються до центру зайнятості за місцем фактичного перебування. Подати заяви про надання статусу безробітного призначення виплати допомоги по безробіттю можливо особисто відвідавши центр

зайнятості або ж скориставшись єдиним порталом електронних послуг. Доступна дана послуга в мобільному застосунку Дія.

Для взятих на облік внутрішньо переміщених осіб, які не мають всіх передбачених законодавством документів, при наданні статусу безробітного застосовується спрощена процедура, з отриманням необхідної інформації з відповідних державних реєстрів і сервісів.

Величина розміру допомоги по безробіттю для кожної безробітної особи розраховується індивідуально і залежить від страхового стажу та розміру нарахованої заробітної плати. Розрахунковим періодом для визначення середньоденної заробітної плати являється календарний рік що передує місяцю набуття статусу безробітного. Під час дії воєнного стану місячна сума допомоги по безробіттю обмежується розміром мінімальної заробітної плати, визначеної законодавством на 1 січня відповідного календарного року. В 2024 році – це 7100 гривень. Для визначення орієнтовного розміру своєї допомоги особа може скористатися консультацією спеціаліста служби зайнятості чи відповідною послугою чат-боту у Telegram.

Допомога по безробіттю призначається з другого дня після дня надання статусу безробітного. У період воєнного стану максимальна тривалість виплати допомоги по безробіттю становить 90 календарних днів і 360 днів для осіб передпенсійного віку при умові наявного страхового стажу для призначення пенсії за віком.

Для внутрішньо переміщених осіб чи громадян, що проживають на територіях, де ведуться бойові дії, і мають нерозірвані трудові відносини та бажають отримати статус зареєстрованого безробітного, передбачена можливість припинення трудового договору в односторонньому порядку через подання відповідної заяви до центру зайнятості. Заява подається на ім'я роботодавця, а датою розірвання трудових відносин буде наступний календарний день після дати подання відповідної заяви.

Надання грантів для створення або розвитку власної справи.

В межах запровадження державного проекту «Робота Державна служба зайнятості України здійснює супровід двох грантових програм, які доступні також і для внутрішньо переміщених осіб:

- «Власна справа» - цією програмою передбачено надання мікрогрантів в розмірі від 50,0 до 250,0 тис. гривень;
- Грант для ветеранів та членів їх родин - програма дає можливість отримання грантів в розмірах, що не повинні перевищувати відповідно 250,0 тис. гривень, 500,0 тис. гривень і 1 мільйон гривень.

Обов'язковими умовами отримання грантів є:

- створення протягом 6 місяців з дати отримання коштів нових робочих місць;
- грантові кошти необхідно використати протягом шести місяців з дати зарахування на рахунок особи;
- грант повертається шляхом сплати податків і зборів;
- створення умов фахівцям служби зайнятості для моніторингу та контролю за виконанням умов договору.

Заявки можна подавати лише через портал [Дія](#). До заявки необхідно додати бізнес-план для створення нового або розвитку діючого проекту. За результатом співбесіди з заявником, рішення про виділення суми гранту приймається Державним центром зайнятості. Після перевірки відповідності вимогам, затвердження та захисту бізнес-плану грант перераховується на спеціальний рахунок заявника в Державному Ощадному банку.

Подання заявок відбувається виключно через Портал Дія. До заяви обов'язково додається бізнес-план щодо започаткування нового або розвитку вже діючого бізнесу. Рішення щодо надання грантів приймає Державний

центр зайнятості. Після перевірки на відповідність вимогам , погодження та захисту бізнес-плану грантові кошти перераховуються на окремий рахунок заявника в уповноваженому банку.

Повернення отриманої суми коштів підприємцем відбувається протягом трьох років шляхом сплати податків та зборів, передусім за працевлаштованих працівників.

Надання роботодавцям компенсацій за працевлаштування ВПО.

Державна Служба зайнятості пропонує наступні програми компенсацій роботодавцям за працевлаштування ВПО:

- Роботодавці мають право на компенсацію фактичних витрат на оплату праці за **працевлаштування зареєстрованих безробітних, які належать до категорії внутрішньо переміщених осіб за умови прийому їх на роботу на умовах строкового трудового договору за направленням служби зайнятості та забезпечення гарантій зайнятості на період , що вдвічі перевищує термін виплати такої компенсації.**

До заходів сприяння зайнятості належать:

«...компенсація зареєстрованому безробітному з числа внутрішньо переміщених осіб фактичних транспортних витрат на переїзд до іншої адміністративно-територіальної одиниці місця працевлаштування;

компенсація зареєстрованому безробітному з числа внутрішньо переміщених осіб витрат для проходження попереднього медичного та наркологічного огляду відповідно до законодавства, якщо це необхідно для працевлаштування;

компенсація витрат роботодавця на оплату праці за працевлаштування на умовах строкових трудових договорів зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб;

компенсація витрат роботодавця, який працевлаштовує зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб, на перепідготовку та підвищення кваліфікації (далі - навчання) таких осіб» [12].

Компенсація може бути виплачена не вище 2-кратного розміру мінімальної заробітної плати. При цьому роботодавцю компенсується основна та додаткова заробітна плата і сума нарахованого єдиного соціального внеску. Сплата компенсації роботодавцю за працевлаштовану особу може бути здійснена лише одноразово.

-Компенсація витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні[11]- проводиться роботодавцю за кожну особу з числа ВПО, яка працевлаштована на умовах строкового або безстрокового трудового договору чи контракту, зокрема і за сумісництвом. Розмір заробітної плати за повністю відпрацьовану місячну норму праці при цьому не може бути меншим встановленої діючим законодавством суми мінімальної заробітної плати.

Максимальний період компенсування витрат становить 3 місяці з дня працевлаштування внутрішньо переміщеної особи і 6 місяців з дня працевлаштування ВПО з інвалідністю. Особа може скористатися можливістю працевлаштування на умовах компенсації лише один раз під період час дії періоду воєнного стану та ще 30 календарних днів після його відміни. Згідно Порядку надання такої компенсації : «...центр зайнятості контролює використання коштів, що перераховуються роботодавцю як компенсація витрат, та здійснює моніторинг збереження зайнятості працівників шляхом проведення відповідної перевірки протягом 180 календарних днів після останньої виплати такої компенсації та має право отримувати від роботодавця необхідні пояснення з відповідних питань, зокрема в письмовій формі» [11].

Організація суспільно корисних і громадських робіт являється одним з видів тимчасової зайнятості для внутрішньо переміщених осіб. Це долучення громадян до так званої «Армії відновлення. Суспільно корисні роботи мають дві складові: соціальна - це допомога маломобільним групам населення, ВПО пораненим військовослужбовцям і допомога армії – побудова укріпрайонів, плетіння маскувальних сіток, виробництво і заготівля продуктів харчування відновлення зруйнованого житла, подолання наслідків бомбардувань і техногенних катастроф, які виникли внаслідок проведення бойових дій. Максимальний рівень оплати праці за участь у суспільно корисних роботах становить 1,5 мінімальних заробітних плати. Участь у суспільно корисних роботах можуть приймати як зареєстровані безробітні, так і безробітні громадяни з «вільного» ринку праці. Тоді як громадські роботи проводяться лише для зареєстрованих безробітних

У березні 2024 року стартував новий урядовий проєкт з популяризації та підтримки українських товаровиробників «Зроблено в Україні». Службою зайнятості, на базі своїх підрозділів, створюються відповідні офіси, які стануть майданчиками для спілкування представників держави та бізнесу. Тут підприємці зможуть обмінюватися ідеями щодо створення та розвитку власної справи, отримати консультації фахівців, їм допомагатимуть з оформленням документів тощо.

2.3. Перенавчання та працевлаштування внутрішньо переміщених осіб як вирішення процесу соціалізації.

Найважна в розпорядженні органів державної влади і соціального захисту населення інформація щодо кількості ВПО в приймаючих громадах не повною мірою показує весь обсяг питань, пов'язаних з проблематикою проблем працевлаштування внутрішньо переміщених осіб. адже йдеться

тільки про категорію громадян, які мають офіційну реєстрацію, отримують послуги державної служби зайнятості та соціальну допомогу.

На початок 2024 року на Полтавщині року зареєстровано більше 168 тисяч ВПО, серед яких майже 83 тисячі – працездатного віку.

А.В. Путінцева, Ю.Є. Пашенко зазначають, що «... на відміну від добровільної міграції, коли соціальний статус особи у більшості випадків покращується, результатом вимушеної міграції є значне його погіршення та часткова чи повна втрата добробуту та раніше отримуваних доходів...» [15].

Є підстави стверджувати, що багато працездатних переселенців, особливо підприємців, не покладаються на державну підтримку, яка не відповідає розміру втраченого майна та доходу та не забезпечує гідного рівня життя. Але багато людей, які втратили житло й роботу дуже розгублені і дезорієнтовані. Найперше, вони шукають житло і матеріальну допомогу, особливо це відчувалось в перші місяці повномасштабного вторгнення. Завдання служби зайнятості в цих обставинах не тільки виплата допомоги по безробіттю, а, насамперед, працевлаштування внутрішньо переміщених осіб.

Е. Лібанова — директорка Інституту демографії та соціальних досліджень наголошує, що «...забезпечення зайнятості переселенців у районах тимчасового перебування потребує професійної підготовки та перепідготовки робочої сили; заохочення, передусім тих, хто має відповідний досвід, до створення малих підприємств; залучення переселенців до роботи з облаштування свого ж життя на засадах волонтерської та/ або оплачуваної зайнятості; спрощення процедур відкриття переселенцями закладів з надання соціальних послуг»[6].

Одним із найдієвіших способів адаптації внутрішньо переміщених осіб до нових життєвих обставин є праця, яка дозволяє їм задовольняти власні потреби та підтримувати свої родини за рахунок заробітної плати. Право на

працю є одним з економічних прав людини, гарантованих ст. 43 Конституції України: « Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб»[5].

Найважливішим завданням Державної служби зайнятості є сприяння громадянам, в тому числі внутрішньо переміщеним особам, у пошуку підходящої роботи. Відповідно до Закону України «Про зайнятість населення» з травня 2023 року на період дії воєнного стану було змінено критерії підходящої роботи для зареєстрованих безробітних та осіб, які шукають роботу. Клієнти служби зайнятості мають ознайомитися з цими нововведеннями, щоб знати свої права та уникати непорозумінь.

По- перше, зміни стосуються врахування кваліфікації при підборі підходящої роботи під час дії воєнного стану. Згідно з пунктом 5.2. Прикінцевих та перехідних положень Закону, підходящою для безробітного чи особи, яка шукає роботу, вважається робота, яка: «... відповідає його (її) освіті, професії/професіям (спеціальності/спеціальностям), кваліфікації, а також набутому особою за період своєї трудової діяльності досвіду роботи, – протягом 30 календарних днів з дня надання статусу зареєстрованого безробітного;

не потребує кваліфікації (спеціальності), професійної підготовки, або робота, що потребує первинної професійної підготовки, зокрема безпосередньо на робочому місці, – для осіб, які перебувають у статусі зареєстрованого безробітного понад 30 календарних днів, та для осіб, які не мають професії (спеціальності) і вперше шукають роботу» [2].

По – друге, зазнав змін підхід до врахування розміру заробітної плати при підборі підходящої роботи. В ході підбору підходящої роботи враховується заробітна плата у розмірі: « ...не нижче розміру заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) за останнім місцем роботи (служби)» [2].

По – третє , більш чітко виписано особливості території , на якій здійснюється пошук підходящої роботи. Підбір підходящої роботи здійснюється за місцем звернення особи до органів служби зайнятості, та не обмежується межами адміністративно-територіальної одиниці, в якій особа зареєстрована як безробітний чи звернулася для пошуку роботи.» При цьому без згоди особи їй не може бути запропонована робота, яка потребує зміни місця проживання або місця перебування.

У випадку відсутності підходящої роботи пропонуватись участь у суспільно корисних, громадських та інших видах тимчасових робіт.

Центри зайнятості населення залишаються базовими установами, які реалізують державну політику у сфері працевлаштування населення, адже основна діяльність, яка спрямована на подолання безробіття в територіальних громадах, здійснюється саме місцевими центрами зайнятості населення. Отже основне навантаження в напрямі роботи з ВПО та пошуків оптимального вирішення цієї актуальної проблеми має лягати на центри зайнятості.

З метою більш детального ознайомлення з проблематикою внутрішньо переміщених осіб, які звертаються у пошуку роботи до центрів зайнятості здійснюється анкетування, результати якого використовуються в роботі починаючи з березня 2024 року. Ця анкета є дієвою допомогою кар'єрному радникові під час першої та наступних консультацій, знайомстві і з'ясуванні потреб клієнта, вибору комплексу основних та допоміжних послуг. Цей спосіб опитування ВПО може використовуватись як окремий вид збору інформації про клієнта, або як допоміжний перелік питань, що необхідно

поставити клієнту під час консультації. Вона не потребує її долучення до Персональної справи клієнта, підписів фахівців та особи, інших дій, пов'язаних із формальними діями з документами і не може замінити повноцінного використання інструментів кар'єрного чи мотиваційного консультивання.

Таблиця 2.1.

Інформація про організацію роботи з ВПО по Полтавській філії Полтавського обласного центру зайнятості за березень 2024 року

Звернулися за місяць, осіб	з них:					ВПО, які протягом місяця:				
	Отримали статус безробітних, осіб	Пройшли анкетування, осіб	Звернулися за довідкою, осіб	Звернулися за призначенням ДБ, осіб	Вмотивовані до пошуку роботи, осіб	Мають перешкоди до працевлаштування, осіб	Погодилися на отримання ваучера, осіб	Погодилися на профнавчання, осіб	Зацікавилися мікрогрантами, осіб	Погодилися на тимчасову зайнятість, осіб
117	74	98	101	52	17	100	2	1	2	30

Показовим фактом, який можна констатувати, являється низький рівень вмотивованості опитаних внутрішньо переміщених осіб до працевлаштування. Лише 14,5% мають намір шукати роботу за допомогою центру зайнятості, а решта 85,5% на етапі анкетування не виявили бажання до пошуку роботи. На тимчасову зайнятість у вигляді суспільно корисних і громадських робіт згоджуються 25,6 відсотки респондентів.

Основними перешкодами працевлаштування опитані внутрішньо переміщені особи вказують : «відсутність вакансій за місцем проживання», «нерегулярне транспортне сполучення», «низький рівень заробітної плати», «наявність малолітніх дітей, які навчаються дистанційно», «догляд за

членами родини, які потребують стороннього догляду» і «наявність проблем зі здоров'ям».

Значний відсоток звернень, а саме 86,3% для отримання довідки про перебування на обліку в службі зайнятості обумовлений змінами в діючому законодавстві щодо надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам. Дані зміни вступають в силу з 1 березня 2024 року, що змусило звернутись до служби зайнятості громадян, які в іншому випадку не бажали звертатись за послугами до центру зайнятості.

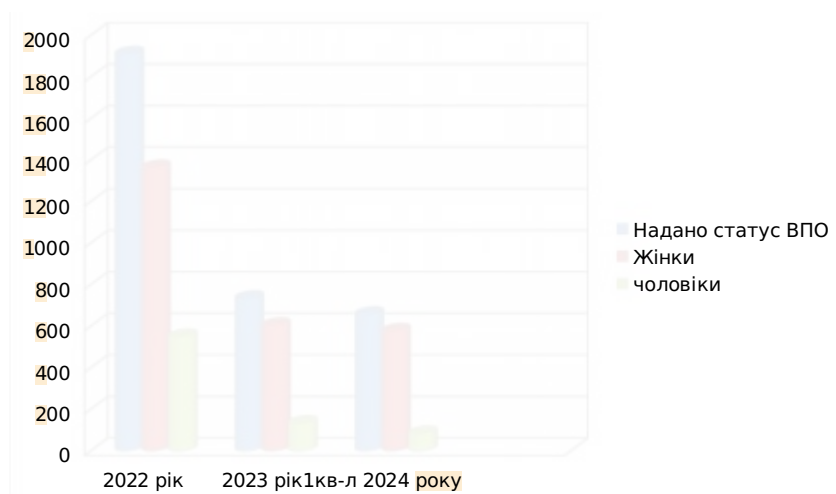
Порядок надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 332 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 11 липня 2023 р. № 709) передбачає: «Непрацююча особа працездатного віку протягом трьох місяців з дня призначення допомоги повинна сприяти своїй зайнятості (згідно з вимогами статті 4 Закону України “Про зайнятість населення”) шляхом працевлаштування/реєстрації як фізичної особи - підприємця/взяття на облік фізичної особи, яка провадить незалежну професійну діяльність/подання заяви для отримання допомоги на здобуття економічної самостійності/мікрогранту/гранту на створення або на розвиток власного бізнесу/ваучера на навчання або набути статусу безробітного.

Якщо особа не сприяла своїй зайнятості або не набула статусу безробітного протягом трьох місяців з дня призначення допомоги, виплата допомоги припиняється з місяця, що настає після закінчення тримісячного строку»[14].

Аналіз даних щодо реєстрації в службі зайнятості внутрішньо переміщених осіб за період з січня 2022 року по березень показує, що статус безробітного в управліннях і відділах Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості отримали 1909 переселенців, в тому числі 1362 жінки і 547 чоловіків, в 2023 році відповідно 732 особи, з яких 602 жінки і

130 чоловіків. За перший квартал 2023 року надано статус 655 внутрішньо переміщеним особам, серед яких 575 жінок і 80 чоловіків.

Великий розрив між кількістю внутрішньо переміщених осіб, які реєструються в центрах зайнятості і фактичною кількістю переселенців обумовлена тим, що обов'язкова вимога реєструватись на даний час законодавчо не передбачена, і відповідно, кількість зареєстрованих ВПО є нижчою за їхню фактичну чисельність. Зокрема, чоловіки, які прибули з місць постійного проживання на інші території нашої держави нерідко не реєструються як ВПО, оскільки вони тоді мусять стати на облік в територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки (колишніх військкоматах), але не всі готові мобілізуватись.

Рис. 2.1. Динаміка показників надання статусу безробітного внутрішньо переміщеним особам за 2022-2023 роки і 1 квартал 2024 року по Полтавській філії Полтавського обласного центру зайнятості .

За другий рік з початку повномасштабного вторгнення, кількість зареєстрованих безробітних відповідно до 2022 року зменшилась на 61.7 % , але має тенденцію до зростання в 1 кварталі 2024 році, що зумовлено ,в основному, змінами в « **Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 332 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 11 липня 2023 р. № 709)**

Певна частина родин не реєструються через відсутність суттєвої державної підтримки чи наявність достатньої частки власних доходів чи заощаджень для проживання. Важливу роль грає і психологічний фактор – не всі хочуть реєструватися як ВПО через сподівання швидкого закінчення бойових дій , і можливості невдовзі повернутись додому. Як правило, особи, які поселилися в приватному секторі, в будинках родичів чи друзів або в орендованому житлі, не реєструються як внутрішньо переміщені особи. За неупередженими оцінками представників органів місцевого самоврядування, таких від 70 до 80 відсотків від загальної кількості переміщених . Решта ж переселенців проживають у комунальних закладах місцевих громад таких як школи, садочки ,і вони зобов'язані зареєструватись як ВПО.

Порівнюючи дані таблиці 2.1 варто зазначити , що значна кількість ВПО, що звернулись до Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості отримували послуги без набуття статусу безробітної особи.

Таблиця 2.3.

Інформація про надання послуг внутрішньо переміщеним особам Полтавською філією Полтавського обласного центру зайнятості з 1 березня 2014 р. по 31 березня 2024 р.

Отримували послуги служби зайнятості	Мали статус безробітного	Отримували допомогу по безробіттю	Працевлаштовані усього	Проходили професійне навчання	Брали участь у громадських та інших роботах тимчасового характеру	Мали статус безробітного станом на кінець періоду
1	2	3	4	5	6	7
5780	4623	3991	1 680	187	672	634

Лише 29,1 % ВПО, що звернулися за послугами, всього було працевлаштовано на вакантні робочі місця (в тому числі за договорами ЦПХ та самостійно), 11,6 % брали участь у громадських та інших роботах тимчасового характеру. Правом на виплату допомоги по безробіттю змогли скористатися 86.3 % зареєстрованих безробітних.

В розрізі даних за I квартал 2024 року можливо стверджувати, що частка працевлаштованих внутрішньо знизилась до рівня 11,2%

Таблиця 2.4

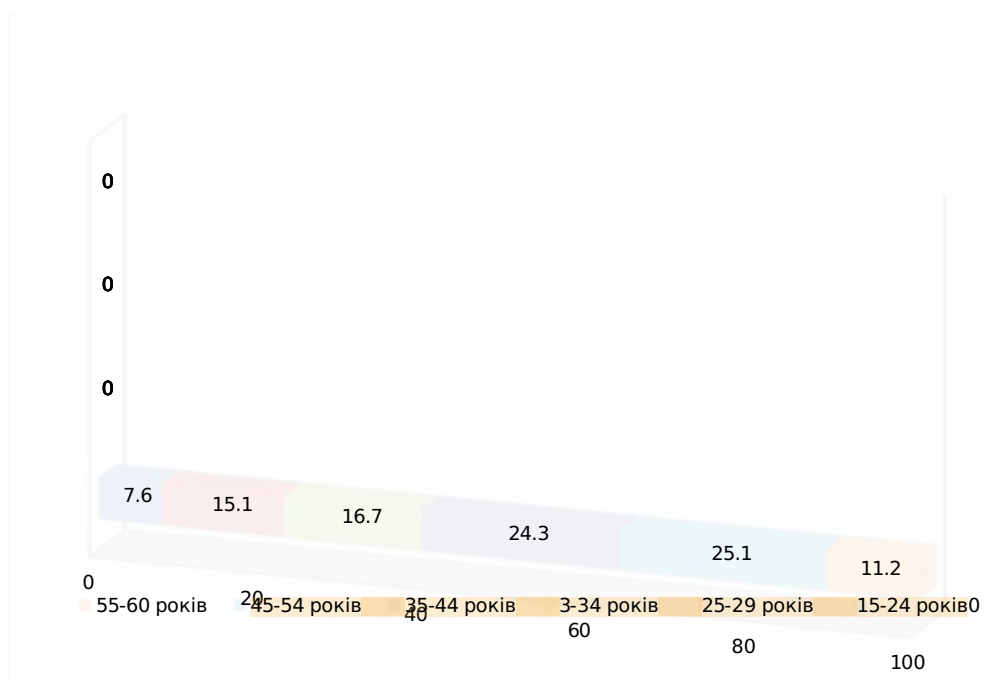
**Інформація про надання послуг внутрішньо переміщеним особам
Полтавською філією Полтавського обласного центру зайнятості за
січень-березень 2024 року.**

Отримували послуги і служби зайнятості	Мали статус безробітного	Отримували допомогу по безробіттю	Працевлаштовані усього	Проходили професійне навчання	Брали участь у громадських та ін. роботах тимчасового характеру	Отримували послуги зайнятості	Мали статус безробітного станом на кінець періоду
1	2	3	4	5	6	7	8
905	771	557	101	28	7	804	651

Разом з тим значна кількість внутрішньо переміщених осіб, які звернулися до Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості не були працевлаштовані і продовжують перебувати в статусі безробітного та отримувати виплату допомоги по безробіттю. Отже можна констатувати той факт, що коефіцієнт працевлаштування з цілого ряду причин є невисоким, враховуючи кількість переселенців, які знайшли собі прихисток на території приймаючих громад Полтавської області.

Внутрішньо переміщені особи є активними учасниками урядового проекту «Армія відновлення». За період воєнних дій за направленнями Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості на виконання

громадських та суспільно корисних робіт було залучено 672 особи , в I кварталі 2024 року – 7 осіб. Безробітні брали участь в будівництві фортифікаційних споруд, облаштовували укриття, плели маскувальні сітки, залучались до підготовки приміщень для проживання внутрішньо переміщених осіб . благоустрою територій і ліквідації стихійних сміттєзвалищ, допомагали розвантажувати і фасувати гуманітарну допомогу.

Рис.2.2. Вікова структура безробітних з числа ВПО зареєстрованих в Полтавській філії Полтавського обласного центру зайнятості станом на 01.04.2024 року

Слід відмітити той факт , що внутрішньо переміщені особи мають високий рівень освіти та кваліфікації , більшість з них здобули вищу освіту.

За даними Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості, розподіл внутрішньо переміщених осіб за освітою значно відрізняється від рівня освіти загальної кількості безробітних. Особи з вищою освітою становлять 58,4%, з професійно-технічною — 23,5%, з початковою та середньою — 18,1%.

При цьому серед всіх безробітних питома вага осіб з вищою освітою становить менше 42,3%, з професійно-технічною — 58,4%, із середньою — 21,3%. Характерною особливістю є те, що частка ВПО з вищою освітою переважає в місті Полтава – більше 68 %, в сільських населених пунктах – 41,6 %.

Рис.2.3. Розподіл за рівнем освіти безробітних з числа ВПО, зареєстрованих в Полтавській філії Полтавського обласного центру зайнятості станом на 01.04.2024 року

Високий рівень освіти та кваліфікації внутрішньо переміщених осіб в підсумку дають досить значний людський ресурс, який може стати дієвим

чинником розвитку різних галузей промисловості та послуг як Полтавській області так і в усій країні.

На базі територіальних громад Полтавщини створені органи з питань внутрішньо переміщених осіб, які виконують консультаційні та дорадчі функції і тісно співпрацюють з службою зайнятості. Також суттєву допомогу з працевлаштуванням ВПО надають громадські організації, що мають програми з працевлаштування. Актуальні вакансії і пропозиції роботи для внутрішньо переміщених осіб розміщуються і регулярно оновлюються на інформаційних ресурсах служби зайнятості, обласної військово-цивільної адміністрації та територіальних громад.

Для вирішення питання працевлаштування внутрішньо переміщених осіб працівники Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості проводять робочі зустрічі з керівниками територіальних громад, сільськогосподарських і промислових підприємств, установ і організацій, розміщують на їх сайтах інформаційні матеріали щодо можливості компенсації витрат роботодавця на оплату праці за працевлаштування ВПО, визначають реальні потреби переселенців в працевлаштуванні, посилюють комунікацію організаціями громадянського суспільства, які займаються працевлаштування переселенців та органами місцевого самоврядування в частині обміну даними та впровадження спільних програм та заходів по забезпеченню переселенців роботою.

Досить поширеним варіантом вирішення проблеми власного працевлаштування ВПО вважають зміну своєї спеціальності або виду діяльності. Так як досить часто громадяни, що переїхали з Донецької, Луганської чи Харківської областей мають освіту і професійний досвід в добувній, хімічній, металургічній галузях промисловості які не мають особливого попиту на ринку праці Полтавської області.

Для отримання нової професії внутрішньо переміщені особи охоче використовують можливість отримання ваучера на навчання.

В 2022 році отримати ваучер побажала лише 1 внутрішньо переміщена особа. В 2023 році їх кількість зросла до 142 осіб, а лише в I кварталі 2024 року Полтавською філією Полтавського обласного центру зайнятості вже видано 20 ваучерів для ВПО. З них 17 – перепідготовка за іншою професією, 3 – спеціалізація медичних працівників.

Найчастіше внутрішньо переміщені особи обирали робітничі професії: кухар, кондитер, кравець, водій автотранспортних засобів, тракторист. Найбільш затребуваними спеціальностями є: «Психологія», «Соціальна робота», «Харчові технології», «Комп'ютерні науки», «Медсестринство». Показовим є той факт, що все частіше жінки почали отримувати професію водія автотранспортних засобів, яка до війни вважалась переважно «чоловічою», таких в 2022 році було 12 осіб, в I кварталі вже налічується 3 особи.

Також служба зайнятості проводить професійне навчання зареєстрованих безробітних, в тому числі ВПО. За 2022 рік здобули нову професію і підвищили кваліфікацію 44 особи, в 2023 -68 осіб В I кварталі в ЦПТО служби зайнятості за навчальними програмами «Цивільний захист в сучасних умовах», «Особливості роботи продавця продовольчих товарів», «Особливості роботи адміністратора», «Особливості роботи кухара» підвищили кваліфікацію 31 особа.

Отже професійна підготовка та перекваліфікація внутрішньо переміщених осіб є важливим інструментом їх соціалізації, що допоможуть ВПО знайти роботу та успішно інтегруватися в нові життєві обставини.

2.4 Досвід та рекомендації соціалізації внутрішньо переміщених осіб на прикладі роботи Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості

Соціалізація внутрішньо переміщених осіб відіграє важливу роль в їх інтеграції в нове соціально-економічне середовище. Робота служби зайнятості взагалі і, Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості зокрема, в цьому процесі має вирішальне значення, оскільки сприяє їхній соціальній адаптації та інтеграції на ринку праці. Досвід діяльності служби зайнятості та її рекомендації щодо ефективної соціалізації ВПО є дуже корисними для створення успішних програм і стратегій у цій сфері.

І. Козубовська, Г. Шиткіна вважають, що «..соціальна адаптація – це один з механізмів соціалізації, що дозволяє особистості (групі) активно включатися в різні структурні елементи соціального середовища...»[4].

В цілому, ефективна соціалізація ВПО вимагає комплексного підходу та уваги до їхніх індивідуальних потреб. Робота Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості є важливою складовою цього процесу і має великий потенціал для покращення якості життя внутрішньо переміщених осіб та їх успішної інтеграції в нове соціальне середовище. В процесі роботи застосовується індивідуальний підхід до кожної людини, адже кожна внутрішньо переміщена особа ВПО має свої унікальні потреби, можливості та обставини, які необхідно враховувати при розробці програм та послуг.

У разі звернення внутрішньо переміщених осіб до управлінь та відділів Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості створюються індивідуальні плани адаптації для кожної особи з урахуванням їхніх особистих навичок, досвіду та потреб. Фахівці в ході співбесіди інформують

про послуги, які надає служба зайнятості, з'ясовують потреби особи щодо бажаного місця роботи, пропонують скласти резюме та відвідати заходи, які допоможуть покращити перспективи працевлаштування людини, інформують про актуальні вакансії. З метою підбору підходящої роботи та оперативного працевлаштування внутрішньо переміщеної особи, фахівці центру зайнятості відповідно до методики, проводять профілювання, під час якого з'ясовують всі потреби особи щодо майбутнього місця працевлаштування, професійний та освітній рівень шукача роботи, досвід роботи, ступінь мотивації до праці, активності і мобільності та обставини, які можуть бути перешкодою під час працевлаштування. На основі отриманих результатів розробляється індивідуальний план працевлаштування. Цей план є спільною програмою дій фахівця центру зайнятості та безробітного, що спрямовані на пошук підходящої роботи чи виконання якогось альтернативного виду зайнятості, у тому числі тимчасової. Індивідуальний план працевлаштування коригуються в разі зміни умов, що впливають на можливості працевлаштування людини та інтеграцію її в ринок праці.

Для забезпечення комплексності підтримки внутрішньо переміщених осіб Полтавська філія Полтавського обласного центру зайнятості використовує інноваційні технології в процесі пошуку роботи та надання їм постійно співпрацює з громадськими організаціями, соціальними партнерами. Постійно проводяться інформаційні заходи і семінари для підвищення обізнаності внутрішньо переміщених осіб щодо можливостей та ресурсів, доступних для них на ринку праці. Щотижня в управліннях і відділах Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості проходять онлайн групові консультації (в тому числі і з залученням соціальних партнерів), організовано цикл тренінгів з пошуку роботи, методичні семінари з профорієнтаційної роботи, тренінг «Ментальне здоров'я», семінар «Ризики нелегальної трудової міграції», презентації послуг з професійного навчання, презентації роботодавців, інформаційні семінари із загальних питань

зайнятості та інші заходи, до участі в яких залучаються зокрема і внутрішньо переміщені особи. Вже за 1 квартал 2024 року було проведено 152 таких тематичних заходів.

Одним з важливих аспектів успішної соціалізації переселенців являється їх безпосередня участь у прийнятті рішень, що мають відношення до майбутніх перспектив. Діяльність Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості організовує форуми, громадські слухання, виїзні зустрічі в місця компактного розселення та інших заходів, де внутрішньо переміщені особи мають змогу висловити свої потреби та пропозиції. У квітні 2024 року було підписано Меморандуми про співпрацю між управліннями і відділами Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості та радами ВПО територіальних громад, які мають на меті покращення умов працевлаштування цієї категорії громадян.

. У Полтавській області вже є багато прикладів того як внутрішньо переміщені завдяки сприянню служби зайнятості започатковують власну справу.

Одним з таких прикладів є історія переселенки з Северодонецька пані Ольги Б., яка змушена була покинути свою батьківщину через війну. Переїхавши в 2022 році в одне із сіл Нехворощанської громади пані Ольга перебувала на обліку в службі зайнятості, але підходящої роботи в сільському регіоні для техника-технолога виробництва добрив і азотних сполук не знайшлося. Жінка отримала ваучер на навчання, освоїла професію бджоляра і на грантові кошти відкрила пасіку. Пані Ольга, виконуючи умови гранту, створила робоче місце, на яке працевлаштувала місцевого мешканця. В 2023 році підприємця вже реалізовувала мед і продукти бджільництва, а в 2024 році планує займатися вулкотерапією - це так званий «сон на вуликах» який є одним з ефективних методів в лікуванні багатьох хвороб.

«Давно виношувала ідею облаштування апібудиночка для оздоровчих процедур. Всередині він виглядає як звичайна маленька кімната з лежанкою.»

Весь секрет у тому, що під лежачим знаходяться вулики з бджолами . Гудіння бджіл, аромат меду і прополісу є складовими унікального середовища, яке нормалізує артеріальний тиск, лікує хвороби дихальних шляхів, сприяє покращенню імунітету людини і діє як ефективний заспокійливий засіб, що дуже важливо в цей нелегкий час»,- розповідає пані Ольга.

Іншим прикладом являється історія родини внутрішньо переміщених осіб з Харківщини Дмитра і Наталії Р., яка розвиває тепличне господарство в одному із сіл Новосанжарської громади Полтавської області. В своєму селі вони 8 років займалися тепличним бізнесом , але через війну змушені були покинути все і переїхати в більш безпечне місце. Коли впевнились . що швидко повернутися неможливо – вирішили придбати будиночок з земельною ділянкою в невеликому мальовничому селі і застосувати власний досвід роботи в аграрному секторі.

«Важко було починати все з початку, але, отримавши в центрі зайнятості інформацію про урядову програму «єРобота» , вирішили ризикнути » -ділиться думками голова родини. На отримані грантові кошти побудували теплицю і вже цієї весни односельчани мали змогу придбати тут свіжу редиску і зелень, в кінці квітня почали збирати перші огірки. Підприємці планують розвивати своє господарство. В планах – працевлаштувати двох працівників і побудувати ще одну теплицю. Голова родини вже звернувся до центру зайнятості з проханням підібрати їм робітників, які б відповідали умовам компенсаційних програм служби зайнятості.

І таких історій на Полтавщині вже дуже багато. Ці приклади свідчать про те, що внутрішньо переміщені особи можуть мати великий потенціал у

створенні успішного бізнесу в Полтавській області. Важливою умовою для їхнього успіху є підтримка служби зайнятості, місцевих громад і владних органів, а також створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва.

Крім того, важливо відзначити, що успішний бізнес внутрішньо переміщених осіб може мати значний соціальний вплив на місцеву громаду та економіку області. Наприклад, розширення підприємств ініційованих ВПО може створити нові робочі місця, збільшити обсяги виробництва та послуг, а також привернути інвестиції та ресурси до регіону.

Узагальнюючи, соціалізація внутрішньо переміщених осіб є складним та багатограним процесом, який потребує комплексного підходу та уваги до їхніх різноманітних потреб. Робота служб зайнятості в цьому процесі може відігравати ключову роль у забезпеченні соціальної адаптації та інтеграції ВПО в нове середовище. При використанні комплексного підходу та співпраці з іншими зацікавленими сторонами служби зайнятості можуть сприяти успішній соціалізації та інтеграції ВПО, забезпечуючи їм стабільне майбутнє та підтримку у нових умовах життя.

ВИСНОВКИ

Теоретичне дослідження надання службою зайнятості послуг внутрішньо переміщеним особам для покращення їх соціальної адаптації на прикладі Полтавської філії Полтавського обласного центру зайнятості дозволяє зробити наступні висновки:

По перше, внутрішньо переміщені особи є значною і важливою частиною суспільства, яка потребує особливої уваги та підтримки в процесі соціалізації.

По друге, процес соціалізації відіграє важливу роль в інтеграції ВПО в нове соціальне і культурне середовище та допомагає їм стати самодостатніми в суспільстві.

По третє, однією з основних причин проблем з працевлаштуванням серед ВПО є втрата стабільності та звичних соціально-економічних умов у зв'язку зі зміною місця проживання. Багато з них потрапляють у незнайоме середовище і не мають досвіду роботи, професійних зв'язків і навичок, які були стабільними на попередньому місці проживання.

По четверте, істотною проблемою в Полтавській області є недостатня кількість вакансій, що відповідає кваліфікації внутрішньо переміщених осіб, невеликий вибір професій та низький рівень оплати доступної роботи.

По п'яте, бувають випадки дискримінації внутрішньо переміщених осіб на ринку праці. Частина роботодавців, з власних переконань, не бажають надавати робочі місця ВПО.

По шосте, служба зайнятості взагалі і Полтавська філія Полтавського обласного центру зайнятості зокрема, відіграє важливу роль в соціалізації внутрішньо переміщених осіб шляхом пошуку роботи, професійного

консультування, професійного навчання та інформування роботодавців щодо переваг найму даної категорії осіб.

Наступні дослідження та аналіз даних обставин допоможуть удосконалити стратегію соціалізації внутрішньо переміщених осіб, сприятимуть покращенню умов їхнього життя та прискоренню інтеграційних процесів.

До специфічних завдань служби зайнятості у сфері соціалізації внутрішньо переміщених осіб можна віднести такі елементи:

1. Індивідуально оцінювати потреби та навички внутрішньо переміщених осіб, щоб визначити їхні можливості та потребу в професійному навчанні та реабілітації.
2. Надавати консультації та соціальну підтримку внутрішньо переміщеним особам в процесі пошуку роботи і стимулювання їх професійного розвитку.
3. Організовувати для внутрішньо переміщених осіб тренінги і курси з розвитку основних навичок для працевлаштування, таких як підготовка резюме, співбесіда та комунікативні практики.
4. Надавати внутрішньо переміщеним особам інформацію про вакансії на ринку праці та можливості працевлаштування через власну базу даних та співпрацю з роботодавцями.
5. Розробляти і впроваджувати програми стимулювання зайнятості з метою надання підтримки роботодавцям, які наймають внутрішньо переміщених осіб на роботу, включаючи створення віддалених робочих місць, створення соціальних бізнес-проектів, фінансові заохочення та підтримку в пристосуванні робочих місць до потреб даної категорії осіб.
6. Стимулювати організацію проектів приватних і неприбуткових організацій з будівництва, відновлення та відбудови інфраструктурних об'єктів, суспільно корисних робіт з участю ВПО. Ці заходи зможуть

забезпечити зайнятість даної категорії осіб і покращити інфраструктуру в місцях їх перебування.

7. Ініціювати розробку і впровадження законодавчих ініціатив щодо створення умов для зайнятості в сільському господарстві і переробці сільськогосподарської сировини внутрішньо переміщених осіб, які переселилися до сільських населених пунктів і депресивних регіонів .
8. Систематично проводити моніторинг та оцінку ефективності програм і послуг соціалізації внутрішньо переміщених осіб заради безперервного удосконалення та пристосування до їх потреб .
9. Налаштовувати і здійснювати на постійній основі співпрацю з органами виконавчої влади , соціальними службами, неурядовими організаціями, волонтерськими службами і радами ВПО для забезпечення комплексної підтримки та соціалізації внутрішньо переміщених осіб.

Вирішення проблем соціалізації внутрішньо переміщених осіб повинне бути комплексним і систематичним. Також важливо забезпечити безперервну та сталу підтримку для ВПО протягом тривалого періоду після їх переселення і роль служби зайнятості в цьому процесі являється важливою і актуальною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Задорожна С.М., Карпова І.Г. Відношення населення приймаючих громад до внутрішньо переміщених осіб. Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. 2017. N 2 (10).С. 43–55.
2. Закон України «Про зайнятість населення» (стаття 1, стаття 30) URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.
3. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» URL:https://zakononline.com.ua/documents/show/353997__702600.
4. Козубовська І., Шикітка Г. Наукові підходи до розуміння термінів «адаптація» і «соціалізація» особистості/ І. Козубовська, І. Шикітка // Педагогічні інновації у фаховій освіті. Випуск 10. – Ужгород, 2019; URL:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/27585>.
5. Конституція України URL:<https://www.president.gov.ua/documents/constitution>;
6. Лібанова Е.М. Вимушене переселення з Донбасу: масштаби та виклики для України (за матеріалами наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 8 жовтня 2014 р.) / Е.М. Лібанова // Вісник Національної академії наук України. – 2014. – № 12. – С. 15–24.;
7. Наказ Міністерства економіки України від 11.04.2023 № 2040 «Про затвердження Переліку професій, спеціальностей, для навчання за якими може бути виданий ваучер», URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0793-23>;
8. Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 № 1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15>;
9. Пікало А. Організаційно-функціональні основи публічного управління в сфері соціального захисту внутрішньо-переміщених осіб в Україні / А. Пікало // Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах

- глобалізації: Матеріали 9-ї Наук.-практ. Інтернет-конф. – Дніпро, 20-21.11.2021: тези доповідей (Том 2) С. 72-7 ;
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 № 207 «Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці»
URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2013>;
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 331 «Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні»
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022>;
12. Постанова КМУ від 08.09.2015 р. № 696 «Про затвердження Порядку здійснення заходів сприяння зайнятості, повернення коштів, спрямованих на фінансування таких заходів, у разі порушення гарантій зайнятості для внутрішньо переміщених осіб»
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/696-2015>;
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 2023 р. № 446 «Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації зареєстрованих безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу»
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446-2023>;
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022>.
15. Путінцев А.В., Пашенко Ю.Є. Адаптація внутрішньо переміщених осіб в регіонах України: сутність, поняття, підходи (2018).
URL:<http://efm.vsau.org>;
16. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2023 р. N 312-р. «Про схвалення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану

61

заходів з її реалізації у 2023 - 2025 роках»;
<https://ips.ligazakon.net/document/view/KR230312>.

|

Схожість

Джерела з Інтернету

579

1	http://univer.km.ua/sites/default/files/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B4%D1	9 джерел	1.27%
2	https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/pro_zaynyatist_naselennya_10.docx	12 джерел	0.58%
3	https://zakononline.com.ua/documents/show/326863__690787	9 джерел	0.6%
4	https://document.vobu.ua/doc/13618	8 джерел	0.73%
5	https://www.vplyv.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/Group-of-Influence_analyses.pdf	4 джерела	0.69%
7	https://document.vobu.ua/doc/22665	28 джерел	0.72%
8	http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/issue/download/155/243		1.11%
10	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/11472/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%9c%d0%be%d	2 джерела	0.31%
11	https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/7695/1/%d0%9f%d1%96%d0%ba%d0%b0%d0%bb%d0%be%20%d0%90.%d0...		0.1%
12	https://mistaua.com/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/%D0%AD%D0%BA%D0%BE%D0%	14 джерел	0.91%
13	https://www.helsinki.org.ua/articles/pratsevlashtuvannia-pereselentsiv-cherez-tsentry-zayniatosti-z-iaakymy-problemamy-styka...		1.4%
14	https://lib.intu.edu.ua/sites/default/files/2022-06/2022%20%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0	21 джерело	0.62%
15	http://pravo.donnuet.edu.ua/en/dokumenty/vydannia/19-2017svitovi-migrac-probl/file.html		0.86%
16	https://docs.dtkk.ua/doc/1146.1372.41?page=5		0.3%
17	http://library.hneu.edu.ua/storage/periodicals/February2024/%20%D0%A1%D0%92%20%E2%84%96%3%202023.pdf	2 джерела	0.83%
18	http://old.vugledar-rada.gov.ua/index.php?Itemid=268&catid=148&id=5116&option=com_content&view=article	13 джерел	0.82%
19	https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/Zbirnyk-ATO-tekst1.pdf		0.56%
20	http://www.vtei.com.ua/doc/2023/vatra2004/zb8_163.pdf		0.28%
21	http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7478/Sotsialnyi-zakhyst-v-Ukraini-2023.pdf?isAllowed=y&sequenc...		0.51%
22	https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/483/zbirnik-konferencii200622.pdf		0.94%

23	https://radnyk.org/wp-content/uploads/2019/06/tren_sss.pdf	0.86%
24	https://dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2023/07/zbirnyk_tez_konferenciyi_30_09_2022_proekt_31_10_22.pdf	0.77%
25	3 джерела	0.29%
26	https://rda.chapl.gov.ua/zabezpechennya-prav-i-svobod-vnutrishno-peremishhenyh-osib-v-ukrayini	0.63%
27	http://idpnan.org.ua/files/2021/bovkun-e.m.-zahist-konstitutsiynih-prav-vnutrishno-peremishchenih-osib_annotatsiya.doc	0.67%
29	http://www.ukrbook.net/litopys/Gazeta/2023/LG_03_2023.pdf	4 джерела 0.46%
31	https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2023/01/Modern-education-using-the-latest-technologies.pdf	0.2%
32	http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/26796/%d0%94%d0%b8%d1%81%d0%b5%d1%80%d1%82%d0%b0%d1%...	0.44%
33	https://docs.dtkl.ua/ru/doc/1215.817.4	14 джерел 0.11%
34	https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/TEZY-kruhloho-stolu-26-kvitnia-2017-roku-ost.pdf	0.76%
35	https://shron1.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Mobilnist_robochoi_syly_Ukrainy_tendentsii_ta_perspektyvy.pdf	0.3%
36	http://www.journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas/article/view/1652	0.23%
37	3 джерела	0.04%
38	6 джерел	0.86%
39	https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/484aa209-8f5d-4e0b-9a22-1cb86b90a3c7/content	17 джерел 0.38%
40	https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/download/diss/demydenko/d_demydenko.pdf.p7s	0.69%
41	http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT1596.html	0.39%
43	https://lexinform.com.ua/zakonodavstvo/voyennyj-stand-vsi-normatyvni-materialy-algoritmy-dij-roz-yasnennya-korysni-resursy	0.37%
45	http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/issue/download/122/197	0.4%
46	https://lib.intu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/%D0%97%D0%B1_%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80_%D0%BA%...	0.18%
47	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/945/Problemy%20yurydychnykh%20harantii%20trudovykh%2...	0.58%
48	http://www.vtei.com.ua/doc/2023/vatra2004/zb1_156.pdf	4 джерела 0.52%

49	http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4493/Navloka-A.V.-Sz1-M19-free.pdf?isAllowed=y&sequence=1	0.52%
50	https://ombudsman.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/%D0%A9%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%...	5 джерел 0.39%
51	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/17480/1/Mechanism%20of%20Providing%20Right%27s%20of%20IDP...	5 джерел 0.15%
52	http://prof.lviv.ua/novy-ny	0.07%
53	http://consultant.parus.ua/?doc=09XL3A1F20	0.31%
54	https://dprp.kyivcity.gov.ua/files/2023/11/1/01112023.pdf	0.29%
55	http://lib.iitta.gov.ua/732809/1/document%20%2826%29.pdf	0.54%
56	http://lib.iitta.gov.ua/26692/1/rassovitskaya.pdf	10 джерел 0.01%
57	http://apnl.dnu.in.ua/2_2023/2_2023.pdf	0.45%
58	https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/1986/files/6f7ca417-8b30-4593-a3c0-92c79505b382.pdf	0.21%
61	https://pwd.employers.org.ua/uploads/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%86...	2 джерела 0.21%
62	http://socrates.vsau.edu.ua/repository/getfile.php/34372.pdf	0.21%
63	https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19873/1/Apuzpsz-23.pdf	0.07%
64	https://www.ebskiev.com/wp-content/uploads/2022/04/EBS_Quarterly_Review_2022_Q1_UKR.pdf	0.22%
65	https://pedpresa.com.ua/205310-vstup-2021.html	15 джерел 0.21%
66	https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.19/Sheremeteva1.pdf	0.01%
67	http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33395/1/%D0%B4%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86...	3 джерела 0.01%
68	https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7431/3/%d0%90%d0%ba%d1%82%d1%83%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%b...	0.22%
69	https://dspace.library.khai.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/2790/Conference.pdf?isAllowed=y&sequence=1	2 джерела 0.25%
70	https://lsr.if.ua/index.php/novini-sluzhbi-zajnyatosti	0.31%
71	http://onufrievka.kr-admin.gov.ua/zagalna-nformacya.html	2 джерела 0.2%
74	https://fpmv.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/2022/kprp/Konferentsiyi_ta_publicatsiyi/Zbirnyk_tezy_merged.pdf	0.07%

75	http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2023/2_2023.pdf	0.14%
76	https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/72664a83-d774-4a0c-a19c-43236e200c41/content	0.28%
77	https://vad.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/156/2023/10/bychaj-r.-r.-derzhavna-mihratsijna-polityka-v-konteksti-zabezpe...	0.2%
78	http://petrovo.kr-admin.gov.ua/teritorialni-organi/rajonnij-tsentri-zajnyatosti.html	2 джерела 0.11%
79	https://mezhyrich.otg.dp.gov.ua/novini-ta-podiyi/novini/pavlivdil-gu-derzhpraci-u-dnipropetrovskij-oblasti-informuye	0.07%
80	http://old.advicecorp.org/blog/soviet_uyrista/pravov%D1%96_aspekti_soc%D1%96alnego_zaxistu_bezrob%D1%96tnix_gromady...	0.1%
81	https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/10283/1/Pravookhoronni_o.pdf	4 джерела 0.18%
82	http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/12804/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%201	2 джерела 0.22%
83	http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/12844	0.19%
84	https://studentinterbiz.at.ua/_id/0/58_390087_18A6C_br.doc	14 джерел 0.1%
85	http://socrates.vsau.edu.ua/repository/getfile.php/35256.pdf	18 джерел 0.1%
86	http://www.ksau.kherson.ua/files/kol_dog.doc	0.03%
87	https://sb893daa7c623d510.jimcontent.com/download/version/1580385235/module/14141649423/name/%D0%9F%27%D1%...	0.08%
88	https://nubip.edu.ua/node/18359	14 джерел 0.01%
89	https://revolution.allbest.ru/law/01464916_0.html	0.07%
90	https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/92401	0.27%
91	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/12006/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%b7%d0%b1%d1%96%...	0.08%
92	https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/56930	2 джерела 0.07%
93	https://www.lvduvs.edu.ua/en/karta-dokumentiv/category/166-entrance-examination-programs.html?download=3978%3Apro...	0.07%
94	https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/30770/1/Voropai_magistr.pdf	0.09%
95	http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/5_2022/5_2022.pdf	0.23%
98	http://www.nvppp.in.ua/vip/2023/3/3_2023.pdf	0.18%

99	http://journals.uran.ua/index.php/2309-2351/issue/download/5386/1922	0.09%
100	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/91616/1/Conf_IFSK_2023.pdf	0.16%
101	http://abstracts.donnu.edu.ua/article/download/3713/3746	2 джерела 0.08%
102	http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13715/Krakhmalova_Administratyvno_pravove_zabezpechennia_stat...	0.4%
103	http://www.ihed.org.ua/ua/resursy/biblioteka.html	0.01%
104	https://protocol.ua/ua/postanova_ktss_vp_vid_30_01_2019_roku_u_spravi_712_2008_17	0.3%
105	https://ela.kpi.ua/handle/123456789/27255	0.14%
107	http://efm.vsau.org/storage/articles/February2020/xtQNxOpxpLu5m2UOqLcS.pdf	8 джерел 0.01%
108	https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/handbook-for-fundamental-rights-and-freedoms-of-idps_ukr_web.pdf	0.14%
110	https://docs.dtkk.ua/doc/1146.1372.17?page=3	2 джерела 0.17%
111	https://docs.dtkk.ua/doc/206-2020-%D0%BF	0.07%
112	https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/05/MFV_Analiz-mehanizmv-pidtrimki-SZHO.pdf	0.08%
113	https://mon.gov.ua/storage/app/media/mizhnarodna/2020/Mizhnarodni%20proekty/Uchast%20u%20Turynskomu%20protses...	0.09%
117	http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/25860/%d0%94%d0%b8%d1%81%d0%b5%d1%80%d1%82%d0%b0%d1%...	0.16%
118	https://ipk-education.com/wp-content/uploads/2019/05/4.pdf	0.08%
119	https://www.lvduvs.edu.ua/uk/karta-dokumentiv/category/365-conference-2023-magazine.html?download=3371%3Aviina-v-uk...	0.07%
121	https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/Donbas/RPP/Analysis_labour-market-Donetsk-oblast_ukr.pdf	0.18%
128	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/11003/1/%d0%97%d0%91%d0%86%d0%a0%d0%9d%d0%98%d0%9a%20%d0%a...	0.2%
129	http://centre7.org.ua/?q=book%2Fexport%2Fhtml%2F2362	0.21%
130	https://rm.coe.int/1680693ca7	0.14%
131	http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/issue/download/8/8	0.1%
134	http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/60161	2 джерела 0.15%

135	https://dsum.edu.ua/storage/documents/monographs/%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6...	0.16%
136	https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8426/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%...	0.17%
137	https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/dis_Diachenko-1.pdf	0.07%
138	https://www.msp.gov.ua/projects/238	0.15%
139	http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7437/znpkp-sp-2023-38.pdf?isAllowed=y&sequence=1	3 джерела 0.07%
140	http://eKhSUIR.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/12898/%d0%a0%d0%b0%d1%94%d0%bd%d0%be%d0%ba_%d...	18 джерел 0.23%
141	https://istu.edu.ua/fileadmin/media/Mizhnarodna_diialnist/HLAW/02_Immihratsiia_ta_advokatsiia_prav_bizhentsiv_i_vnutrish...	0.16%
142	http://lib.academy.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_13/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=IBIS&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file...	0.16%
143	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6573/Mihratsiine%20pravo%20Ukrainy_pidruchnyk_Husarov_K...	0.08%
144	https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5293/%d0%9c%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%...	0.08%
145	https://maup.com.ua/assets/files/dis/kurtakova/disertaciya-kurtakova.pdf	0.15%
148	https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/zb_actual_problem_prava_14.04.22.pdf	13 джерел 0.14%
149	https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1067/1/%d0%95%d0%9e%d0%a3%2025.pdf	2 джерела 0.21%
150	https://docplayer.net/84616805-Nacionalna-akademiya-nauk-ukrayini-institut-demografiiy-ta-socialnih-doslidzhen-im	2 джерела 0.09%
151	http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/6c8a65cb-ba64-4b9e-af9c-fef97c8bd307.pdf	0.11%
152	https://ode.dcz.gov.ua/anonspodiya/plan-provedennya-masovyh-zahodiv-dlya-robotodavciv-u-travni-2018-roku	0.1%
153	https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Electronni_naukovi_vidannya/Inkluzivne_osvitn_seredovische/2019_19_3.pdf	0.11%
154	https://lib.iitta.gov.ua/730333/1/Zbirnyk%20AAE%286%29,%202021.pdf	2 джерела 0.01%
155	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/92794/1/Zemlyakova_bac_rob.pdf	0.1%
157	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11135/Suchasni%20problemy%20pravovoho%20ekor	2 джерела 0.03%
159	http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/17524/1/zbirnyk%20tez%20FEB%202024_.pdf	0.09%
160	http://prozoriy-office.kharkov.ua/reestr	0.16%

161	https://lutsk.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%BC...	0.09%
162	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/21046/1/%D0%97%D0%B4%D1%96%D0%B9%D1%81%D0%BD%D0%B5%D0%...	0.09%
163	http://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/NP-2019-3/NP-2019-3.pdf	0.16%
164	https://docs.dtkk.ua/doc/1095.17943.1	15 джерел 0.16%
165	http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Tezi-konferencii-KVS-Ukraini25_10_2019.pdf	0.03%
166	https://rep.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/8fbbfac5-21d5-41cf-9bf5-bc45e5064d0c/content	6 джерел 0.09%
167	https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Kolektyvna-monohrafiia-Publichne-upravlinnia-u-seferi-zayniatosti-2020.pdf	0.03%
168	https://vdocuments.mx/oe-2019-10-28-.html	0.09%
169	http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/14110	0.16%
170	http://budget.rada.gov.ua/fsview/75742.html	0.16%
171	https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/13219/1/%d0%a1%d1%82%d0%b5%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d1	2 джерела 0.15%
172	https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/20967.pdf	0.15%
173	http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG5136.html	2 джерела 0.15%
174	http://mistobank.com.ua/i/images/Godovoy_otchet2012.doc	20 джерел 0.15%
176	https://fspu.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/01/%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%94%D0%B...	0.15%
177	https://lpnu.ua/sites/default/files/2022/pages/21484/zbirnikteziii-imizhnarodnoistudentskoinaukovopraktichnoikonferencii.pdf	0.07%
178	http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/23215/Dziubak_Bakalavraska_robota.pdf?isAllowed=y&sequence=3	3 джерела 0.15%
179	https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/77363	0.07%
181	https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/29727/mod_resource/content/1/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3	2 джерела 0.14%
182	https://kneu.edu.ua/userfiles/fupstap/Tr_ta_N_26_02_2020.pdf	0.07%
183	https://vol.dcz.gov.ua/sites/vol/files/infofiles/dodatky_29.xlsx	0.14%
184	http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11326/%D0%9D%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D...	0.07%

212	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10207	2 джерела	0.01%
213	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/14756/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%83%D0%B1%D1%8F%D0%BA.pdf		0.07%
214	https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/33246/1/051_Shpak%20Anastasiia%20Viktorivna.pdf	5 джерел	0.07%
215	https://ep3.nuwm.edu.ua/679/1/056-285.pdf	2 джерела	0.07%
216	https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81994		0.07%
217	http://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/6035/1/%d0%95%d0%ba%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%bc%d1%96	2 джерела	0.07%
218	https://armyinform.com.ua/2020/02/25/didzhytalizacziya-ukrayinskogo-vijska-chym-pyshatys		0.07%
219	http://www.seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/hum_iii9_53.pdf		0.02%
220	http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/11787		0.07%
221	http://dbuapa.dp.ua/konf/konf_dridu/2016_06_03_fsd_u_round_table_material.pdf	4 джерела	0.07%
222	http://lsej.org.ua/2_2020/144.pdf		0.07%
223	https://nung.edu.ua/sites/default/files/2021-03/zvit_2018_1.pdf		0.07%
224	http://portal.uoun.org/news/golova_sou_zvernuvsja_do_konstitucijnogo_sudu/2012-03-02-1269		0.04%

Джерела з Бібліотеки

79

6	Студентська робота	ID файлу: 1014830563	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.54%
9	Студентська робота	ID файлу: 1016030179	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 4 Джерело	0.89%
28	Студентська робота	ID файлу: 1015700766	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 6 Джерело	0.86%
30	Студентська робота	ID файлу: 1015804915	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.77%
42	Студентська робота	ID файлу: 1015947177	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.81%
44	Студентська робота	ID файлу: 1016092749	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 13 Джерело	0.56%
59	Студентська робота	ID файлу: 1015562979	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.49%
60	Студентська робота	ID файлу: 1015776669	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.58%

72	Студентська робота	ID файлу: 1015354577	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.52%
73	Студентська робота	ID файлу: 1016003800	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.24%
96	Студентська робота	ID файлу: 1015972775	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.45%
97	Студентська робота	ID файлу: 1014960468	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.07%
106	Студентська робота	ID файлу: 1014966643	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.1%
109	Студентська робота	ID файлу: 1013804898	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 3 Джерело	0.14%
114	Студентська робота	ID файлу: 1016035675	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 9 Джерело	0.31%
115	Студентська робота	ID файлу: 1015839848	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.24%
116	Студентська робота	ID файлу: 1014144128	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 8 Джерело	0.1%
120	Студентська робота	ID файлу: 1015723559	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.09%
122	Студентська робота	ID файлу: 1015538096	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.08%
123	Студентська робота	ID файлу: 1016000304	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.08%
124	Студентська робота	ID файлу: 1015838075	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.29%
125	Студентська робота	ID файлу: 1015918761	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.08%
126	Студентська робота	ID файлу: 1015904903	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.21%
127	Студентська робота	ID файлу: 1015720011	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.07%
132	Студентська робота	ID файлу: 1015912772	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.27%
133	Студентська робота	ID файлу: 1015947184	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.17%
146	Студентська робота	ID файлу: 1016029660	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.03%
147	Студентська робота	ID файлу: 1015967537	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.21%
156	Студентська робота	ID файлу: 1013484342	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 5 Джерело	0.17%
158	Студентська робота	ID файлу: 1015930397	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.17%

175	Студентська робота	ID файлу: 1016041805	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.15%
180	Студентська робота	ID файлу: 1015964055	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 2 Джерело	0.14%
188	Студентська робота	ID файлу: 1014960602	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.09%
195	Студентська робота	ID файлу: 1015014276	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.09%
196	Студентська робота	ID файлу: 1015792796	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.09%
199	Студентська робота	ID файлу: 1011448067	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.08%
200	Студентська робота	ID файлу: 1014999785	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.08%

Цитати

Цитати

22

- 1 «термін «внутрішньо переміщений» дослівно означає особу, яка змінила місце проживання в країні, а термін «вимушений» означає примусовий характер і діє проти волі особи, підданої тиску. Тому термін «ВПО» краще характеризує категорію осіб, які змінили місце проживання з незалежних від них причин, оскільки термін «вимушений» за своїм змістом пояснює наявність проблем як логічний наслідок події...»
- 2 «... поняття «внутрішньо переміщені особи» звужено лише до громадян України – тобто апатриди та іноземці, які теж постійно проживають на території України і були переміщені, виходить, 9 уже незахищені. Відсутня ознака щодо перетину кордону, проте враховуючи формулювання в Законі не «постійно проживав», а «постійно проживає в Україні», можна вважати цю ознаку присутньою і закріпленою в непрямий спосіб. Підстави переміщення теж відрізняються: новою є підстава тимчасової окупації, а при проявах насильства і порушеннях прав людини акцент зміщений не на їх повторюваність, постійність, системність, а на масовість і розповсюдженість що, напевно, зумовлено особливостями конфлікту і військово-політичною ситуацією в Україні»
- 3 «суттєве збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб та розширення переліку потреб залежно від періоду переміщення потребує удосконалення підходів та спрямування зусиль на підтримку 10 приймаючих громад з метою розвитку ефективних механізмів соціальної адаптації, які створюють умови для подальшої успішної інтеграції внутрішньо переміщених осіб за новим місцем проживання»
- 4 «...забезпечення органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права можливості безоплатного тимчасового проживання (за умови оплати особою вартості комунальних послуг) протягом 14 шести місяців з моменту взяття на облік внутрішньо переміщеної особи; для багатодітних сімей, осіб з інвалідністю, осіб похилого віку цей термін може бути продовжено; сприяння у переміщенні її рухомого майна; сприяння у поверненні на попереднє місце проживання»
- 5 «...окрім проблем, що виникли перед внутрішніми переселенцями, а саме: нестачі коштів, соціальних виплат, житла, робочих місць, труднощів улаштування дітей в дошкільні та загальноосвітні заклади, отриманні гідного медичного захисту, спостерігаються проблеми, що стосуються інтеграції ВПО до приймаючих спільнот, а також невисокий рівень готовності громадян до повноцінного сприйняття нових уразливих верств населення»
- 6 «...верховенство права; повага та захист прав людини в умовах внутрішнього переміщення з урахуванням норм і стандартів міжнародного права та практики Європейського суду з прав людини; недопущення дискримінації за будь-якою ознакою...»
- 7 «... ваучер - документ встановленого зразка, що дає особі відповідно до цього Закону право на перепідготовку за робітничою професією, підготовку за спеціальністю для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра або магістра, здобутого за іншою спеціальністю, підготовку на наступному рівні освіти ....спеціалізацію та підвищення кваліфікації у закладах освіти чи у роботодавця...»
- 8 «... Цей Порядок визначає механізм видачі регіональними центрами зайнятості, їх філіями та міськими, районними, міськрайонними центрами зайнятості ... ваучерів для підтримання конкурентоспроможності на ринку праці ... деяким категоріям громадян, які є застрахованими особами»
- 9 «...затвердити Перелік професій, спеціальностей, для навчання за якими може бути виданий ваучер»
- 10 «... Таблицю відповідності Переліку напрямів, за якими здійснювалася підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра ..., Переліку спеціальностей, за 31 якими здійснювалася підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра ..., та Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти....»
- 11 «... під час воєнного стану право на першочергове формування резюме, розміщення його на офіційному веб-сайті Державного центру зайнятості, профорієнтацію, інформаційно-консультаційні послуги та послуги з пошуку роботи з метою працевлаштування мають також внутрішньо переміщені особи...»

- 12 «...компенсація зареєстрованому безробітному з числа внутрішньо переміщених осіб фактичних транспортних витрат на переїзд до іншої адміністративно-територіальної одиниці місця працевлаштування; компенсація зареєстрованому безробітному з числа внутрішньо переміщених осіб витрат для проходження попереднього медичного та наркологічного огляду відповідно до законодавства, якщо це необхідно для працевлаштування; компенсація витрат роботодавця на оплату праці за працевлаштування на умовах строкових трудових договорів зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб; 36 компенсація витрат роботодавця, який працевлаштовує зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб, на перепідготовку та підвищення кваліфікації (далі - навчання) таких осіб»
- 13 «...центр зайнятості контролює використання коштів, що перераховуються роботодавцю як компенсація витрат, та здійснює моніторинг збереження зайнятості працівників шляхом проведення відповідної перевірки протягом 180 календарних днів після останньої виплати такої компенсації та має право отримувати від роботодавця необхідні пояснення з відповідних питань, зокрема в письмовій формі»
- 14 «... на відміну від добровільної міграції, коли соціальний статус особи у більшості випадків покращується, результатом вимушеної міграції є значне його погіршення та часткова чи повна втрата добробуту та раніше отримуваних доходів...»
- 15 «...забезпечення зайнятості переселенців у районах тимчасового перебування потребує професійної підготовки та перепідготовки робочої сили; заохочення, передусім тих, хто має відповідний досвід, до створення малих підприємств; залучення переселенців до роботи з облаштування свого ж життя на засадах волонтерської та/ або оплачуваної зайнятості; спрощення процедур відкриття переселенцями закладів з надання соціальних послуг»
- 16 « Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб»
- 17 «... відповідає його (її) освіти, професії/професіям (спеціальності/спеціальностям), кваліфікації, а також набутому особою за період своєї трудової діяльності досвіду роботи, - протягом 30 календарних днів з дня надання статусу зареєстрованого безробітного; не потребує кваліфікації (спеціальності), професійної підготовки, або роботи, що потребує первинної професійної підготовки, зокрема безпосередньо на робочому місці, - для осіб, які перебувають у статусі зареєстрованого безробітного понад 30 календарних днів, та для осіб, які не мають професії (спеціальності) і вперше шукають роботу»
- 18 « ...не нижче розміру заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) за останнім місцем роботи (служби)»
- 19 «відсутність вакансій за місцем проживання»
- 20 «Непрацююча особа працездатного віку протягом трьох місяців з дня призначення допомоги повинна сприяти своїй зайнятості (згідно з вимогами статті 4 Закону України "Про зайнятість населення") шляхом працевлаштування/реєстрації як фізичної особи - підприємця/взяття на облік фізичної особи, яка провадить незалежну професійну діяльність/подання заяви для отримання допомоги на здобуття економічної самостійності/мікрогранту/гранту на створення або на розвиток власного бізнесу/ваучера на навчання або набути статусу безробітного. Якщо особа не сприяла своїй зайнятості або не набула статусу безробітного протягом трьох місяців з дня призначення допомоги, виплата допомоги припиняється з місяця, що настає після закінчення тримісячного строку»
- 21 «...соціальна адаптація - це один з механізмів соціалізації, що дозволяє особистості (групі) активно включитися в різні структурні елементи соціального середовища...»
- 22 «Давно виношувала ідею облаштування апібудиночка для оздоровчих процедур. Всередині він виглядає як звичайна маленька кімната з лежанкою . 54 Весь секрет у тому, що під лежанкою знаходяться вулики з бджолами . Гудіння бджіл, аромат меду і прополісу є складовими унікального середовища, яке нормалізує артеріальний тиск, лікує хвороби дихальних шляхів, сприяє покращенню імунітету людини і діє як ефективний заспокійливий засіб, що дуже важливо в цей нелегкий час»

- 1 : 1. Задорожна С.М., Карпова І.Г. Відношення населення приймаючих громад до внутрішньо переміщених осіб. Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. 2017. N 2 (10).С. 43–55. 2. Закон України «Про зайнятість населення» (стаття 1, стаття 30) URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>. 3. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» URL:https://zakononline.com.ua/documents/show/353997__702600. 4. Козубовська І., Шикітка Г. Наукові підходи до розуміння термінів «адаптація» і «соціалізація» особистості/ І. Козубовська, І. Шикітка // Педагогічні інновації у фаховій освіті. Випуск 10. – Ужгород, 2019; URL:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/27585>. 5. Конституція України URL:<https://www.president.gov.ua/documents/constitution>; 6. Лібанова Е.М. Вимушене переселення з Донбасу: масштаби та виклики для України (за матеріалами наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 8 жовтня 2014 р.) / Е.М. Лібанова // Вісник Національної академії наук України. – 2014. – № 12. – С. 15–24.; 7. Наказ Міністерства економіки України від 11.04.2023 № 2040 «Про затвердження Переліку професій, спеціальностей, для навчання за якими може бути виданий ваучер», URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0793-23>; 8. Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 № 1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15>; 9. Пікало А. Організаційно-функціональні основи публічного управління в сфері соціального захисту внутрішньо-переміщених осіб в Україні / А. Пікало // Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах 60 глобалізації: Матеріали 9-ї Наук.-практ. Інтернет-конф. – Дніпро, 20- 21.11.2021: тези доповідей (Том 2) С. 72-7; 10. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 № 207 «Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці» URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2013>; 11. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 331 «Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022>; 12. Постанова КМУ від 08.09.2015 р. № 696 «Про затвердження Порядку здійснення заходів сприяння зайнятості, повернення коштів, спрямованих на фінансування таких заходів, у разі порушення гарантій зайнятості для внутрішньо переміщених осіб; URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/696-2015>; 13. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 2023 р. № 446 «Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації зареєстрованих безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446-2023>; 14. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022>. 15. Путінцев А.В., Пашенко Ю.Є. Адаптація внутрішньо переміщених осіб в регіонах України: сутність, поняття, підходи (2018). URL:<http://efm.vsau.org>; 16. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2023 р. N 312-р. «Про схвалення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану 61 заходів з її реалізації у 2023 - 2025 роках»; <https://ips.ligazakon.net/document/view/KR230312>.